Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області

2026

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2026 РІК

Чернігів
2025

УДК 908 (477.51)(059.3)
З – 72

Укладачі: І. Я. Каганова, Л. В. Студьонова, Ю. А. Супрун

З - 72 **Знаменні** і пам'ятні дати Чернігівської області на 2026 рік / Черніг. ОУНБ імені Софії та Олександра Русових ; уклад. : Л. В. Студьонова, І. Я. Каганова, Ю. А. Супрун ; відп. за вип. Ю. О. Соболь. – Чернігів, 2025. – 81 с.

Методико-бібліографічний посібник «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2026 рік» має рекомендаційний характер і не претендує на вичерпність. Укладачі обрали декілька різнопланових дат, до яких підготували короткі додаткові відомості та склали рекомендаційні списки.

Посібник стане у пригоді музейним і бібліотечним працівникам, краєзнавцям і журналістам, студентам і викладачам вищих навчальних закладів.

УДК 908 (477.51)(059.3)

© Чернігівська ОУНБ
імені Софії та Олександра Русових

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2026 РІК

СІЧЕНЬ

– 165 років тому (1861) побачив світ перший номер часопису «Черниговские епархиальные известия».

1 – 200 років тому на хуторі Мотронівка поблизу Борзни (нині у межах с. Оленівка Ніжинського р-ну) народився Василь Михайлович БІЛОЗЕРСЬКИЙ (1826–1899) – один з організаторів Кирило-Мефодіївського братства, автор його статуту. Видавав у Санкт-Петербурзі перший український журнал «Основа» (1861–1862). Брат Ганни Барвінок.

2 – 150 років тому (1876) посаду Чернігівського губернатора обійняв Михайло Петрович ДАРАГАН (1833–1918) – походив з дворян Полтавської губернії, сенатор, полковник у відставці. Посприяв виходу «Черниговской газеты» і заснуванню громадської бібліотеки (тепер ОУНБ імені Софії та Олександра Русових). Його служба управителя Чернігівської губернії припинилася 30 липня 1878 року.

3 – 90 років тому народився Микола Корнійович БОЙКО (1936–2019) – український історик, доктор історичних наук, професор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, заслужений працівник народної освіти України, дослідник Чернігівського краю, автор книжок і публікацій краєзнавчого змісту.

5 – 75 років від дня народження Володимира Олександровича ДЯТЛОВА (1951) – українського історика, вченого-медієвіста, доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Народився у с. Бучки Новгород-Сіверського р-ну.

7 – 125 років тому в м. Ічня народився Василь Григорович ЧУМАК (1901–1919) – український поет, публіцист, громадський і культурний діяч. Закінчив гімназію у Городні. Розстріляний денікінцями за організацію повстання на Київщині. Автор посмертної збірки поезій «Заспів» (1920).

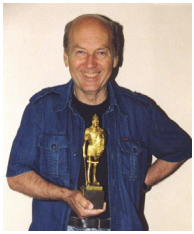
*10 – 120 років тому у м. Сновськ народився Натан Григорович РАХЛІН (1906–1979) – диригент, народний артист СРСР, лауреат Державної премії СРСР. Керував симфонічними оркестрами у Києві, Казані, Москві. Помер у Казані, похований у Києві. Сновська музична школа названа на його честь.

11 – 85 років від дня народження Алли Степанівни ШАТАЛЮК (1941) – українська лікарка, завідувачка поліклінічного відділення обласного онкологічного диспансеру (1982–2006), лікар променевої терапії. Організатор Асоціації жінок, що перенесли рак молочної залози «Вікторія», лауреат конкурсу «Жінка року–1999». Автор прозових та поетичних збірок. Народилася у м. Чернігові.

14 – 100 років тому на хуторі Новосілля (нині в межах селища Сосниця) народився Василь Тимофійович КОСЯНЕНКО (1926–2017) – журналіст, письменник. Автор щоденника періоду нацистської окупації «Карби на скрижалях пам'яті», повісті-хроніки «Сполох над Убіддю», а також слів «Сосницького вальсу».

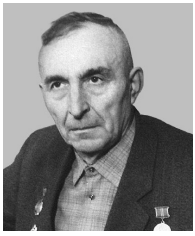
19 – 90 років тому в м. Щорс (нині місто Сновськ) народився Роллан Петрович СЕРГІЄНКО (1936–2020) – український кінорежисер, лауреат Національної премії імені Т. Г. Шевченка, заслужений діяч мистецтв України.

23 (за іншими даними 27) – 135 років тому в с. Піски Бобровицького р-ну народився Павло Григорович ТИЧИНА (1891–1967) – український поет, новатор поетичної форми, державний діяч, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка.

24 – 135 років тому в с. Княжичі Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Сумська обл.) народився Петро Іванович СМОЛІЧЕВ (1891–1947?) – історик і археолог, дослідник давньоруського курганного могильника в с. Шестовиця Чернігівського р-ну. В адміністративному порядку був висланий до Середньої Азії за контакти з «націоналістично» налаштованими вченими. У 2016 р. на його честь у Чернігові названо вулицю.

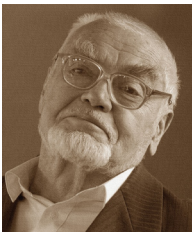
– 100 років тому в с. Хрінівка Городнянського (нині Корюківського) р-ну народився Іван Петрович ДУДКО (1926–2014) – журналіст і краєзнавець, автор багатьох статей і чотирьох книг краєзнавчої тематики. Мешкав у Городні.

25 – 75 років від дня народження Ганни Петрівни ДЕМИДЕНКО (псевдонім – Ганна Верес) (1951) – української поетеси, педагога. Авторка поетичних книжок. Лауреатка обласної літературно-мистецької премії імені Л. І. Глібова, обласної літературно-мистецької премії імені М. М. Коцюбинського. Народилася у с. Верескуни Ічнянського (нині Прилуцького) р-ну.

28 – 125 років тому в Чернігові народився Дмитро Михайлович ТАСЬ (Могилянський) (1901–1938) – письменник, поет, журналіст. Син українського літературознавця, прозаїка та публіциста М. М. Могилянського. Заарештований НКВС. Засуджений до розстрілу і страчений.

29 – 95 років тому народився Петро Васильович МОРОЗ (1931–2017) – народний артист України, актор Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка (1964–2014).

– День пам’яті Героїв Крут.

ЛЮТИЙ

5 – 75 років від дня народження Олександра Борисовича КОВАЛЕНКА (1951) – українського історика, спеціаліста у галузі історіографії, джерелознавства, археографії, історичного

краєзнавства, дослідника Лівобережної України 17–19 ст., кандидата історичних наук, заслуженого працівника освіти України, професора кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії, етнології та соціогуманітарних дисциплін ім. О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, одного з фундаторів Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Нагороджений орденом «За заслуги» III, II, I ступенів. Народився в Чернігові.

*7 – 120 років тому народився Борис Болеславович ЛУЧИЦЬКИЙ (1906–1966) – актор, режисер народний артист України. У 1933–1960 роках – режисер Ніжинського українського музично-драматичного театру імені М. Коцюбинського, у 1960–1966 роках працював у Чернігівському обласному музично-драматичному театрі імені Т. Г. Шевченка. Помер у Чернігові.

– 85 років від дня народження Петра Павловича АНДРІЄНКА (1941) – українського науковця і дипломата. Надзвичайний та Повноважний Посланник. Майстер спорту із самбо. Чемпіон України. Входив до збірної України з боротьби самбо. Кандидат технічних наук. Професор. Академік Української технологічної академії. Член Правління Спілки економістів України. Народився в с. Бакланова Муравійка Куликівського (нині Чернігівського) р-ну.

9 – 80 років від дня народження Сергія Микитовича ГАЙДУКА (1946) – українського журналіста, члена Спілки журналістів України, заслуженого журналіста України. Стояв біля витоків Чернігівського телебачення, розвивав місцеве радіомовлення. Понад десять років працював у газеті «Гарт». Народився у Чернігові.

14 – 160 років тому в Есмані Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині селище Есмань Шосткинського р-ну Сумської обл.) народився Микола Прокопович ВАСИЛЕНКО (1866–1935) – український учений-історик, громадський та політичний діяч, член Української Центральної Ради, в. о. міністра закордонних справ Української держави (1918 р.). Автор книг «Правове положення Чернігівщини за польської доби», «Перші кроки по введенню положень 19 лютого 1861 р. в Чернігівській губернії», «Павло Полуботок» та ін. Помер у Києві.

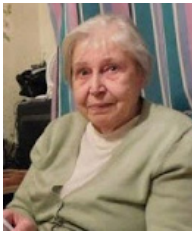
18 – 170 років тому в с. Олешня на Ріпкинщині (нині Чернігівського р-ну) народилася Софія Федорівна РУСОВА (Ліндфорс) (1856–1940) – педагогиня, громадська діячка, мемуаристка. У 70-х і 90-х рр. XIX ст. жила в Чернігові разом з чоловіком, земським діячем О. О. Русовим. Померла в Празі. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека у 2023 р. перейменована на честь Софії та Олександра Русових.

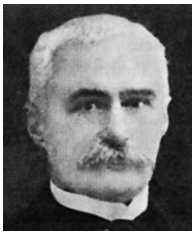
20 – 200 років тому народився Олександр Іванович СТРОНІН (1826–1889) – педагог, історик, політолог, громадський діяч. Дитинство пройшло у маєтку с. Ряшки Прилуцького р-ну. Закінчив Прилуцьке повітове училище. Викладав у Новгород-Сіверській гімназії.

– 100 років тому в м. Щорс (нині Сновськ) народилася Лідія Олександрівна ВАКУЛОВСЬКА (1926–1991) – прозаїк, сценаристка, дисидентка, яку переслідували та цензурували у другій половині 1960-х років. Написала книгу про сталінські репресії «Вольфрам – це важкий метал». Померла у Сновську.

*22 – 90 років тому в Чернігові народилася Світлана Василівна КЛЮЧНИК (1936–2017) – мистецтвознавиця, перша директорка (1983) Чернігівського обласного художнього музею імені Г. П. Ґалагана. Свого часу була однією з перших мистецтвознавців Чернігова другої половини ХХ ст., яка доклала багато зусиль для збереження мистецької спадщини та популяризації сучасного образотворчого мистецтва Чернігова та області. Лауреат премії імені М. М. Коцюбинського.

25 – 165 років тому в Новгороді-Сіверському народився Григорій Борисович БИХОВСЬКИЙ (1861–1936) – український лікар, хірург-онколог. Професор. Один із засновників Київського інституту вдосконалення лікарів (нині – Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика).

27 – 270 років тому в Глухові народився Ілля Андрійович БЕЗБОРОДЬКО (1756–1815) – сенатор, граф, генерал-поручик. Пожертвував на заснування Ніжинської гімназії вищих наук будинок із садом, а також надав з цією метою велику суму пожертви, призначених його братом Олександром Безбородьком для благодійних справ. Пам'ятник графу встановлено в Ніжині біля старого корпусу державного університету імені М. В. Гоголя.

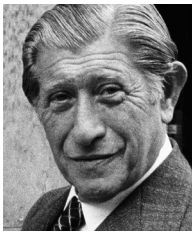
БЕРЕЗЕНЬ

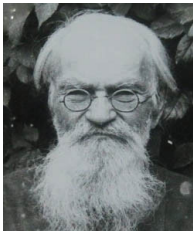
3 – 10 років тому (2016) у Городні відкрито пам’ятник поетові-земляку Петру Івановичу Пиниці.

4 – 100 років тому народився Павло Олександрович СЕРДЮК (1926–1999) – український педагог, літературознавець. Кандидат філологічних наук, викладав у Ніжинському державному університеті імені М. В. Гоголя. Один із співзасновників Ніжинського товариства української мови імені Тараса Шевченка.

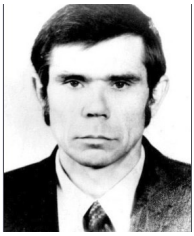

*11 – 120 років тому у Новгороді-Сіверському народився ЗІНО ДАВИДОФФ (Зіновій (Зуселе-Меєр) Гілелевич Давидов) (1906–1994) – швейцарський підприємець, засновник всесвітньо відомої швейцарської тютюнової компанії «Davidoff».

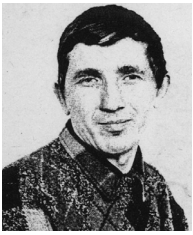

14 – 160 років тому у с. Янівка Глухівського повіту Чернігівської губернії (тепер Шосткинського р-ну Сумської області) народився Олексій Павлович ФЛЬОРОВ (1866–1954) – український педагог і мовознавець, засновник і перший директор Чернігівського учительського інституту (нині Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка).

*22 – 30 років тому (1996) відбулися установчі збори товариства «Чернігівське земляцтво» у Києві.

26 – 85 років тому у с. Кучинівка Сновського (нині Корюківського) р-ну народився Леонід Никифорович ТЕРЕХОВИЧ (1941–1992) – український поет, дисидент, позбавлений волі за лист на радіо «Свобода». Жив і помер у рідному селі. Дві поетичні збірки побачили світ посмертно.

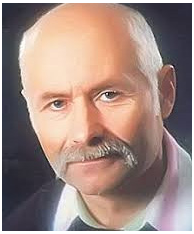

27 – 55 років від дня народження Віктора Васильовича ТАТАРИНА (1971) – український письменник, журналіст. Автор кількох збірок прози. Народився в с. Нічогівка Козелецького (нині Чернігівського) р-ну.

КВІТЕНЬ

4 – 85 років від дня народження Леоніда Никифоровича ГОРЛАЧА (1941) – українського поета, автора понад п'ятдесяти книг поезії, прози, публіцистики, критики, дитячих творів. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка. Учасник установчих зборів товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві. Головний редактор земляцької газети «Отчий поріг». Випускник НДПІ імені М. В. Гоголя. Народився в Ріпках.

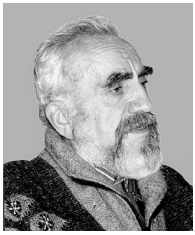
12 – 80 років тому народився Василь Миколайович СТРУТИНСЬКИЙ (1946–2003) – український поет і журналіст, автор книжок для дітей, які стали хрестоматійними. Лауреат премії імені Л. Глібова. Випускник НДПІ імені М. В. Гоголя. Жив, працював і помер у Чернігові.

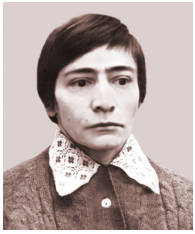
16 – 185 років тому у Борзні в дворянській родині Журавльових народилася Христина Данилівна АЛЧЕВСЬКА (1841–1920) – педагог-просвітителька, організаторка недільних шкіл в Україні.

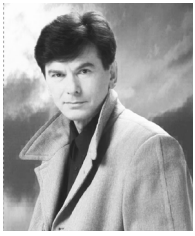
19 – 100 років тому в Ніжині народився Ярослав Іванович ВОЛОЩУК (1926–2005) – український спортсмен, заслужений тренер України і СРСР, патріарх українського дзюдо, тренер збірної СРСР з дзюдо на Олімпійських іграх (1972, 1976), нагороджений орденом «За мужність». Похований на Байковому кладовищі у Києві.

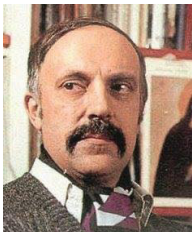
*23 – 100 років тому у с. Бурімка Ічнянського (нині Прилуцького) р-ну народився Петро Олексійович БАСАНЕЦЬ (1926–2007) – народний художник України, живописець, графік, професор Київського художнього інституту. Похований у рідному селі.

26 – 80 років тому в Прилуках народилася Олена Василівна ШУЛЬГА (1946–2004) – українська поетеса. Працювала бібліотекаркою, авторка збірки поезій «Зелений листопад». Лауреатка обласної літературно-мистецької премії імені М. М. Коцюбинського.

27 – 70 років від дня народження Віталія Олексійовича СВИРИДА (1956) – українського співака і композитора, заслуженого артиста України. Народився в с. Степові Хутори Носівського (нині Ніжинського) р-ну.

28 – 85 років тому в с. Нова Басань Бобровицького (нині Ніжинського) р-ну народився Василь Іванович ЛОПАТА (1941–2025) – український художник-графік, народний художник України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка. Творець української гривні.

29 – 70 років від дня народження Олександра Вадимовича ЗАБАРНОГО (1956) – українського вченого-філолога, поета і літературознавця, кандидата педагогічних наук, доцента, викладача філологічного факультету НДУ імені М. Гоголя, автора низки поетичних збірок та книг прози, драматургії і публіцистики. Лауреат премій імені М. Гоголя «Тріумф», М. Коцюбинського, Л. Глібова, літературно-мистецької премії «Квіт папороті» імені Л. Забашти. Народився у Прилуках.

ТРАВЕНЬ

8 – 50 років від дня народження Олексія В'ячеславовича МАСЛОВА (1976) – українського журналіста, поета, культуролога. Автор збірки віршів «Неси зірку», низки мовознавчих, культурологічних, краєзнавчих статей. Народився в с. Янжулівка Семенівського (нині Новгород-Сіверського) р-ну.

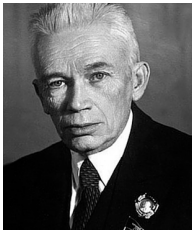
*10 – 75 років від дня народження Надії Миколаївни ГАЛКОВСЬКОЇ (1951) – української поетеси, педагога, громадської діячки, лауреата премії імені Б. Грінченка. Член Національної спілки письменників України та Національної спілки краєзнавців України. Нагороджена орденом княгині Ольги. Народилася в Чернігові.

14 – 80 років від дня народження Володимира Володимировича ПАВЛЕНКА (1946) – головного архітектора Чернігова (1983–1986), начальника управління містобудування та архітектури Чернігівської області (1986–2011), народного архітектора України (2009), лауреата Державної премії України в галузі архітектури та премії імені М. Коцюбинського. Народився в с. Новий Биків Бобровицького (нині Ніжинського) р-ну. Проживає у Чернігові.

17 – 80 років тому в Носівці народився Микола Антонович ЛЯШЕНКО (1946–2012) – український фотохудожник і фотожурналіст, засновник і видавець «Бібліотеки українця», громадський діяч. Нагороджений орденом Святого князя Володимира. Лауреат літературної премії «Тріумф». Похований у Носівці.

24 – 145 років тому народився Олександр Олександрович БОГОМОЛЕЦЬ (1881–1946) – український учений-патофізіолог, академік, основоположник української школи патологічної фізіології, ендокринології і геронтології, організатор української науки. Засновник перших в Україні науково-дослідних закладів медичного профілю. Дитинство та юність пройшли у Ніжині (1888–1904 рр.). У травні 2025 року в Ніжині відкрито оновлену меморіальну дошку на будинку, де в дитинстві проживав О. О. Богомолець.

25 – 80 років від дня народження Миколи Васильовича СУКАЧА (1946) – керівника Чернігівського академічного симфонічного оркестру «Філармонія», лауреата премії імені М. М. Коцюбинського, заслуженого діяча мистецтв України. Народився в Чернігові.

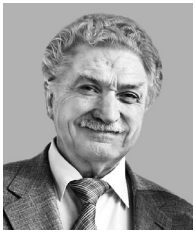
26 – 100 років (1926) з часу утворення Чернігівського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

– 90 років тому народився Анатолій Михайлович СОЛОМКО (1936–2015) – український письменник, журналіст, педагог. Автор історичного роману «Перстень єзуїта», ряду повістей і оповідань. Дитячі та юнацькі роки пройшли у с. Іваниця Ічнянського (нині Прилуцького) р-ну. Останнім часом жив у Мені.

29 – 130 років тому у с. Старий Білоус Чернігівського р-ну народився Леонід Іванович МИТЬКЕВИЧ (1896–1972) – вчитель математики за фахом, живописець-аматор, педагог. Репресований у справі так званої терористичної організації М. Зерова. Реабілітований у липні 1956 року. Жив у Чернігові.

31 – 95 років тому в с. Марківці Бобровицького (нині Ніжинського) р-ну народився Петро Петрович КОНОНЕНКО (1931–2024) – українознавець, літературознавець і громадський діяч, доктор філологічних наук, професор, лауреат Міжнародної премії імені Й. Г. Гердера, премій імені Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Івана Огієнка, Олександра Білецького та ін. Автор понад 30 монографій, підручників і посібників. Жив і працював у Києві.

ЧЕРВЕНЬ

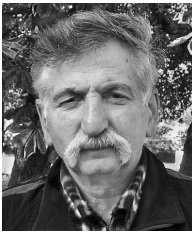
3 – 90 років від дня народження Тетяни Олексіївни БАЖЕНОВОЇ (1936) – заслуженого майстра народної творчості України. Працює у різноманітних техніках шиття, вишивки, використання декоративних елементів (намистинок, бісеринок, дротиків, фурнітури), тощо. Народилася в Ленінграді. За фахом – хімік-технолог. З 1984 р. живе у Чернігові.

16 – 100 років тому (1926) постановою Раднаркому УРСР під державну охорону були взяті Спаський, Борисоглібський, Троїцький собори, П'ятницька та Іллінська церкви, Колегіум у Чернігові.

18 – 145 років тому в с. Красне Бахмацького (нині Ніжинського) р-ну народився Олександр Митрофанович ПУЧКІВСЬКИЙ (1881–1937) – доктор медичних наук, професор, отоларинголог. Розробник української медичної термінології. Створив перший український посібник з оториноларингології. У 1937 році заарештований і розстріляний у Києві. Реабілітований у 1957 році.

– 85 років від дня народження Анатолія Івановича КОЛОШИНА (1941) – українського майстра-різьбяра, заслуженого майстра народної творчості України, президентського стипендіата, лауреата премії імені М. М. Коцюбинського. Народився і живе у Новгороді-Сіверському.

20 – 160 років тому в Ніжині народився Федір Данилович ПРОЦЕНКО (1866–1942) – хормейстер і актор. Викладав у Ніжинському історико-філологічному інституті князя Безбородька, Інституті народної освіти. Автор книги «Мистецькі спомини».

22 – 100 років тому народився Олександр Григорович ДАНЧЕНКО (1926–1993) – український графік, народний художник України, член-кореспондент Академії мистецтв СРСР. У 1955–1957 і 1971 рр. мандрував Чернігівщиною, що знайшло відображення в його творчості.

ЛИПЕНЬ

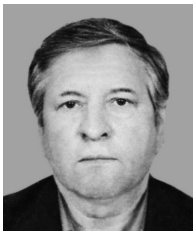
2 – 80 років тому в с. Крутоярівка Прилуцького р-ну народився Віталій Миколайович ЛЕУС (1946–2017) – прозаїк, журналіст, краєзнавець, член Національної спілки письменників України, лауреат премій імені М. М. Коцюбинського, Г. С. Сковороди, М. В. Гоголя «Тріумф» та інших престижних винагород. Жив і працював у Чернігові.

4 – 90 років тому в Чернігові народився Владилен Антонович ПОПУДРЕНКО (1936–2017) – народний артист України, з 1990 року – актор Чернігівського українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Останні роки жив у Запоріжжі і працював у театрі імені В. Г. Магара.

11 – 60 років від дня народження Михайла Володимировича КОЖЕДУБА (1966) – українського поета, члена Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України. Автор кількох поетичних збірок. Засновник і редактор районної газети «Ічнянська панорама». Мешкає в м. Ічня.

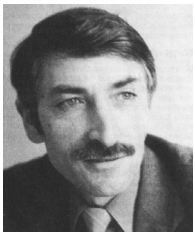
13 – 80 років від дня народження Петра Павловича МИРОНЕНКА (1946) – художника-живописця і графіка, члена Спілки художників України. Народився в с. Сахнівка Менського (нині Чернігівського) р-ну. Живе у Прилуках.

*– 80 років від дня народження Світлани Олександрівни ПОЛОВНІКОВОЇ (1946) – заслуженого працівника культури України, старшого наукового співробітника Чернігівського історичного музею імені В. В.Тарновського, лауреатки премії імені М. М. Коцюбинського, члена Національної спілки краєзнавців України та міжнародної музейної організації ICOM, віце-президентки клубу «Краєзнавець» Чернігівської ОУНБ імені Софії та Олександра Русових. Є автором низки наукових видань краєзнавчого змісту. Народилась у Чернігові.

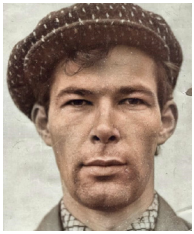
13–18 – 35 років тому (1991) відбувся культурно-агітаційний похід «Козацькими шляхами», який провели чернігівські обласні організації Товариства української мови імені Тараса Шевченка та Народного Руху України за перебудову. Похід пройшов північними районами Чернігівської області та завершився у Батурині.

14 – 85 років тому у с. Бакланове Ніжинського р-ну народився Петро Васильович ПУЛІНЕЦЬ (1941–2001) – чернігівський журналіст і поет, випускник Ніжинського педінституту імені М. В. Гоголя. Працював журналістом у Коропі та Чернігові. Автор поетичних збірок: «Сонячна доля», «Лист від батька», «Брате мій, журавлику…», «Спалахи сполоху».

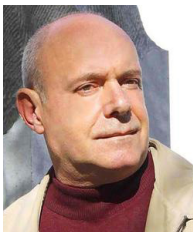
15 – 100 років тому в м. Бахмач народився Іван Федорович МОРГУН (1926–2019) – лікар-кардіолог, головний лікар Чернігівської обласної дитячої лікарні (1972–1986). Один із засновників кардіологічної служби на Чернігівщині.

19 – 85 років тому в с. Лебедівка Козелецького (нині Чернігівського) р-ну народився Василь Васильович ЧУХЛІБ (1941–1997) – український письменник і журналіст, лауреат премій імені Н. Забіли та Лесі Українки. Деякий час жив і працював в Острі. Похований у с. Соколівка Козелецького (нині Чернігівського) р-ну.

– 60 років від дня народження Тетяни Анатоліївни ДЗЮБИ (1966) – української письменниці, літературознавиці, журналістки, перекладачки, доктора наук із соціальних комунікацій, професора, члена Національної спілки письменників України. Авторка книги поезій та літературознавчих досліджень. Лауреатка престижних міжнародних, всеукраїнських премій та обласних премій імені М. М. Коцюбинського та Л. І. Глібова.

20 – 75 років тому в с. Рудка Чернігівського р-ну народився Володимир Миколайович САПОН (1951–2017) – український журналіст та письменник, краєзнавець, заслужений журналіст України, член Національної спілки краєзнавців України та Національної спілки письменників України. Автор поетичних збірок, краєзнавчих есеїв та книг публіцистики. Лауреат премій імені М. Коцюбинського, Л. Глібова, П. Куліша, О. Десняка, В. Блакитного, І. Кошелівця. Жив і працював у Чернігові.

23 – 100 років тому в с. Гасичівка Городнянського (нині Чернігівського) р-ну народився Борис Михайлович РЕБУС (1926–2006) – доктор психологічних наук, перекладач з корейської, лауреат Державної премії імені К. Д. Ушинського.

25 – 70 років від дня народження Володимира Івановича ВОРОНИ (1956) – українського письменника. Автор книги-спогаду «Одвічний дух Десни» та історичних романів. Народився у Коропі. Проживає у Варві.

30 – 160 років тому в с. Миколаївка Борзнянського (нині Ніжинського) р-ну народилася Любов Олександрівна ЯНОВСЬКА (1861–1933) – український прозаїк і драматург, громадська діячка. Член Української Центральної Ради.

– 150 років тому народився архімандрит ПАХОМІЙ (в миру Петро Петрович Кедров) (1876–1937) – настоятель Єлецького монастиря (1911–1916), єпископ Чернігівський та Новгород-Сіверський. Репресований за так звану контрреволюційну діяльність.

31 – 75 років тому (1951) відкрито Чернігівську обласну лікарню.

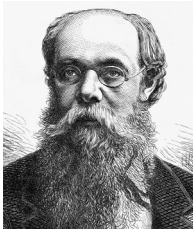
СЕРПЕНЬ

6 – 75 років від дня народження Миколи Леонідовича ПАНЬКА (1951) – різьбяра, члена Спілки художників України, заслуженого майстра народної творчості України. Народився у с. Роїще Чернігівського р-ну.

7 – 70 років від дня народження Івана Васильовича ОСАДЦІВА (1956) – українського лікаря-гематолога, громадського діяча, борця за незалежність України у ХХ ст. Багаторічний голова Чернігівської громадської екологічної організації «Зелений світ».

18 – 190 років тому в с. Переходівка Ніжинського повіту (нині Ніжинського р-ну) народився Олександр Якович КОНИСЬКИЙ (1836–1900) – український письменник і громадський діяч, біограф Т. Г. Шевченка. Випускник Чернігівської гімназії та Ніжинського ліцею князя Безбородька. Автор слів духовного гімну «Молитва за Україну» (Боже великий, єдиний).

– 70 років тому в с. Яблунівка Прилуцького р-ну народився Георгій Михайлович ІЛЬЧЕНКО (1956–2006) – дипломат, Генеральний консул, Тимчасово повірений у справах України на Кіпрі (1999–2003), Надзвичайний і Повноважний Посол України в Об'єднаних Арабських Еміратах (2006).

24 – 35 років (1991) з дня ухвалення Акта проголошення незалежності України.

25 – 75 років тому (1951) заповідник «Тростянець» в Ічнянському районі за постановою Ради Міністрів Укріни перетворений у дендрологічний парк і переданий у підпорядкування АН України.

26 – 60 років тому (1966) селище Борзна було віднесено до категорії міст районного підпорядкування.

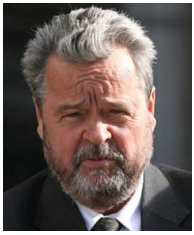
ВЕРЕСЕНЬ

8 – 130 років тому в Конотопі Чернігівської губернії (нині Сумської області) народився Олександр Олександрович СОКОЛОВСЬКИЙ (1896–1938) – український письменник-романіст доби Розстріляного Відродження. Навчався у Чернігівській гімназії, де прилучився до партії есерів. У 1920 році арештовувався в Чернігові органами ЧК–ДПУ. Останній раз – 29.10.1937 року як керівник так званої терористичної націоналістичної організації. Засуджений до страти.

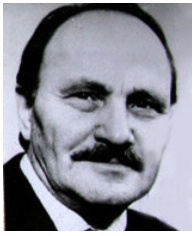
11 – 90 років від дня народження Агнеси Денисівни ЛЯШЕНКО (1936) – української майстрині вишиваних ікон, заслуженого майстра народної творчості України. Народилась у Чернігові.

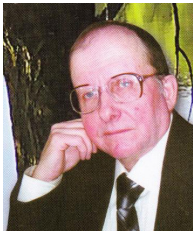
– 85 років тому в Борзні народився Іван Степанович ПЛЮЩ (1941–2014) – український державний діяч, кандидат економічних наук, Герой України, голова Верховної Ради України (1991–1994, 2000–2002). За його підтримки у Борзні відкрито гімназію, створено музей-заповідник «Ганнина Пустинь» в селі Оленівка на Борзнянщині тощо. Похований на Байковому цвинтарі в Києві.

– 50 років тому (1976) у Чернігові відкрито обласний театр ляльок.

16 – 100 років тому народився Іван Миколайович ШЕВЧЕНКО (1926–2009) – український прозаїк, педагог, заслужений учитель України. Переможець міжнародного конкурсу гумору та сатири у місті Філадельфія (США), лауреат премії імені М. М. Коцюбинського. Жив у Козельці. У 2016 році на честь письменника було названо вулицю в селищі Козелець.

– 80 років від дня народження Володимира Максимовича ПИЛИПЦЯ (1946) – чернігівського поета. Народився в с. Мезин Коропського (нині Новгород-Сіверського) р-ну.

29 – 100 років тому народилася Валентина Олексіївна СИНКЕВИЧ (1926–2018) – поетеса, есеїст, перекладач, критик. Зростала спочатку в с. Євминка на Остерщині (нині Чернігівського р-ну), а потім в Острі, де її батько, юрист за фахом, працював учителем математики. У 1942 році була вивезена до Німеччини як «остарбайтер». З 1950 року оселилася у США (Філадельфія), працювала бібліографом. Критики відзначали, що в її творах живе народний український вірш. Автор поезії «Городу детства Остру».

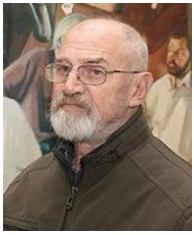
ЖОВТЕНЬ

*6 – 175 років тому в Седневі Чернігівського р-ну народився Федір Андрійович ЛИЗОГУБ (1851–1928) – громадський і політичний діяч. У 1918 році – міністр внутрішніх справ і голова Ради міністрів Української держави. Помер у Бєлграді.

– 145 років тому в Носівці народився Іван Антонович КОЧЕРГА (1881–1952) – український драматург. Навчався у Чернігівській гімназії, деякий час працював у Чернігові, публікував театральні рецензії на сторінках чернігівських газет. Помер і похований у Києві.

9 – 85 років тому народився Євген Федорович ПАВЛОВ (1941–2020) – живописець, заслужений художник України. На початку 1980-х років оселився в Чернігові. У 2017 році йому була призначена державна стипендія як видатному діячеві мистецтва. Працював у галузі станкового живопису.

17 – 330 років тому в Прилуках народився Яків Андрійович МАРКОВИЧ (1696–1770) – державний діяч періоду Гетьманщини, український письменник-мемуарист і хроніст, один з найбагатших і найосвіченіших людей свого часу. Автор книги «Діяріуш».

– 100 років тому народився Віктор Матвійович УСТИНОВ (1926–2018) – український архітектор, у 1964–1973 роках працював головним архітектором м. Чернігова. Пізніше обіймав посаду головного архітектора Діпроцивільпромбуду, тоді ж зорганізував та очолив Чернігівську обласну спілку архітекторів. Завдяки його творчим проєктам місто Чернігів має неповторний сучасний вигляд.

18 – 150 років тому народився Сергій Олександрович ЄФРЕМОВ (1876–1939) – український громадський і державний діяч, історик літератури, академік і віце-президент ВУАН, один із творців української журналістики. У 1925 році відвідав Чернігів, де кілька днів працював в історичному музеї. Автор студій про діячів української культури, життям і діяльністю пов'язаних з Чернігівщиною: Б. Грінченка, О. Кониського, М. Коцюбинського, П. Куліша, Ганну Барвінок, Миколу Вороного, М. Заньковецьку, Г. Затиркевич-Карпинську та ін.

22 – 80 років від дня народження Дмитра Йосиповича ІВАНОВА (1946) – українського поета, автора багатьох поетичних збірок. Багато років очолює обласну газету «Гарт». Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та премій імені М. М. Коцюбинського, Олекси Десняка та ін.

23 – 85 років тому в с. Рожнівка Ічнянського (нині Прилуцького) р-ну народився Іван Степанович БУРЕНКО (1941–2024) – заслужений працівник культури України, поет, багаторічний очільник Чернігівської обласної організації професійної спілки працівників культури України. Автор тексту гімну Чернігова (2010).

25 – 100 років тому в селищі Березна Менського (нині Чернігівського) р-ну народився Іван Михайлович КОРБАЧ (1926–2014) – український письменник, журналіст і краєзнавець, автор понад 30 романів і повістей. У 1996 році стояв біля витоків утворення Товариства «Чернігівське земляцтво» у Києві, певний час був відповідальним секретарем ради цього громадського об'єднання, лауреат премії імені М. М. Коцюбинського та інших важливих відзнак.

30 – 80 років від дня народження Миколи Федосовича СЕЛІВОНА (1946) – українського правника та дипломата. Голова Конституційного Суду України (2002–2005), Надзвичайний та Повноважний Посол України в Казахстані (2006–2010). Народився в с. Шестовиця Чернігівського р-ну.

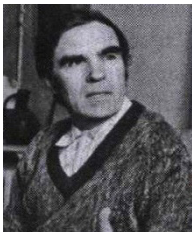
ЛИСТОПАД

5 – 80 років від дня народження Івана Дмитровича КУЖІЛЬНОГО (1946) – журналіста і краєзнавця, першого редактора газети «Чернігівський вісник», автора книги «Звеничів і звеничівці». Народився в с. Звеничів Ріпкинського (нині Чернігівського) р-ну.

11 – 135 років тому народився Федір Людвигович ЕРНСТ (1891–1942) – український історик, мистецтвознавець і музеєзнавець. Навчався в гімназії у Глухові Чернігівської губернії, яку закінчив зі срібною медаллю. У радянський час опікувався пам'ятками Чернігівщини. Арештований за звинуваченням у шпигунстві і розстріляний. Реабілітований посмертно.

13 – 100 років тому в с. Суличівка Ріпкинського (нині Чернігівського) р-ну народився Михайло Севастянович ПРОКОП'ЮК (1926–2001) – художник-пейзажист і портретист, член Спілки художників України. Жив у Чернігові.

14 – 130 років тому (1896) почала працювати Чернігівська губернська вчена архівна комісія. Головами комісії в різні часи були Г. Милорадович, Є. Зеленецький, князь В. Голіцин, О. Рачинський. Членами Чернігівської губернської вченої архівної комісії були Б. Грінченко, О. Русов, М. Коцюбинський, Г. Коваленко, А. Верзилов, М. Бережков, Є.Корноухов, В. Модзалевський, І. Рашевський, Я. Жданович, М. Макаренко, П. Скоропадський, М. Стороженко, А. Стороженко, Г. Нарбут, М. Василенко та ін. Звання почесних членів комісії мали В. Антонович, В. Іконников, П. Уварова, Д. Багалій, М. Владимирський-Буданов, М. Сумцов, М. Петров, Д. Яворницький, Д. Самоквасов, Б. і В. Ханенки.

16 – 125 років тому народився Георгій Осипович ПЕТРАШ (1901–1985) – чернігівський художник, краєзнавець. Десять років провів на Соловках, звинувачений у шпигунстві на користь чеського уряду. У 1939 р. митець оселився у Чернігові.

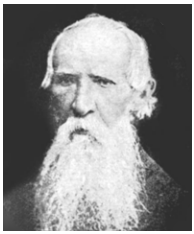
Працював у Чернігівському історичному музеї. Досліджував сонячний годинник Спасо-Преображенського собору. Співпрацював з філіалом заповідника «Софія Київська» (нині НАІЗ «Чернігів стародавній»). Автор кількох живописних картин з історії м. Чернігова.

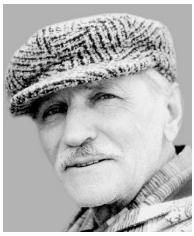
19 – 70 років від дня народження Тетяни Іванівни ІЖЕВСЬКОЇ (1956) – українського дипломата, Надзвичайного і Повноважного Посла України при Святому Престолі (Ватикан) (2007–2019), Надзвичайного і Повноважного Посла України при Суверенному Військовому Ордені Госпітальєрів Святого Іоанна Єрусалимського, Родосу і Мальти (за сумісництвом) (2008–2019). Кандидат філологічних наук. Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня. Народилася у Прилуках.

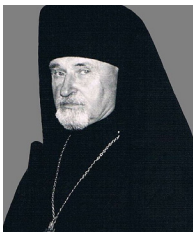
24 – 220 років тому у с. Лисогори Борзенського пов. (нині Прилуцького р-ну) народився Олекса Петрович СТОРОЖЕНКО (1806–1874) – український письменник, драматург, етнограф, художник. Автор ряду оповідань та повісті «Марко Проклятий». Дядько Дмитра та Левка Ревуцьких.

26 – 220 років тому в с. Шестовиця Чернігівського р-ну народився Пилип Семенович МОРАЧЕВСЬКИЙ (1806–1879) – український письменник, перекладач. Переклав українською мовою текст Євангелія та інші книги Святого письма.

27 – 90 років тому в с. Стольне Менського (нині Корюківського) р-ну народився Павло Федосійович БРЕДЮК (1936–2021) – український живописець, художник театру. Працював переважно в жанрі пейзажу. Твори художника зберігаються у Чернігівському художньому музеї імені Г. Ґалаґана, Сосницькому літературно-меморіальному музеї О. Довженка, Новгород-Сіверському музеї.

29 – 135 років тому в с. Кириївка на Сосниччині (нині Корюківського р-ну) народився ВАРЛААМ (Соловій Віктор Сильвестрович) (1891–1966) – діяч українського церковного відродження, архієпископ, громадський і політичний діяч. Випускник Новгород-Сіверської духовної школи, Чернігівської духовної семінарії. У 1917 р. – мировий суддя у Чернігові. У час УНР – секретар Генерального суду, начальник юридичного відділу у канцелярії Симона Петлюри. З 1923 р. – в еміграції, з 1954 р. – священник УАПЦ в Австралії. Помер і похований у Сіднеї.

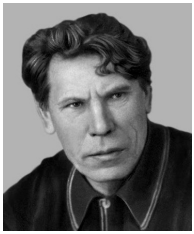
ГРУДЕНЬ

1 – 35 років тому (1991) відбувся Всеукраїнський референдум на підтвердження Акта проголошення незалежності України. Громадяни України переважною більшістю (90,32%) висловились на підтримку незалежності.

3 – 50 років тому (1976) утворено Чернігівську обласну організацію Національної Спілки письменників України.

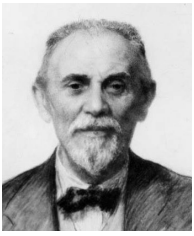
12 – 230 років тому (1796) за указом Павла I створено Малоросійську губернію, до складу якої увійшли Чернігівське і Новгород-Сіверське намісництва.

20 – 95 років тому в с. Загребелля Сосницького (нині Корюківського) р-ну народився Микола Петрович АДАМЕНКО (1931–2022) – поет, прозаїк, публіцист. Політв'язень радянських тюрем і концтаборів (1953–1956). Лауреат премій імені Бориса Грінченка та М. М. Коцюбинського. Жив у Сосниці.

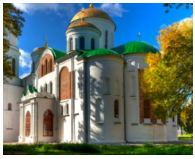

23 – 100 років тому в Чернігові народився Олександр Аврамович ДЕКО (1926–2016) – український прозаїк, перекладач, літературознавець, публіцист, журналіст, видавець, громадський діяч, лауреат обласної премії імені М. М. Коцюбинського та інших важливих відзнак. Автор низки книг літературно-краєзнавчої тематики. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

29 – 175 років тому народився Василь Єгорович ВАРЗАР (1851–1940) – учений-статистик та економіст, основоположник промислової статистики в імперії. З 1874 до 1892 р. жив і працював у Чернігові, де одна з вулиць носить його ім'я.

ЦЬОГО РОКУ

990 років (1036) з часу першої згадки про спорудження Спаського собору у Чернігові.

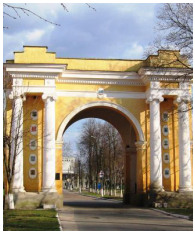
950 років (1076) з часу укладання Ізборника – пам'ятки давньоукраїнського перекладного письменства, створеного для чернігівського князя Святослава Ярославича (1027–1076).

500 років (1526) з часу першої писемної згадки про село Тупичів Городнянського (нині Чернігівського) р-ну.

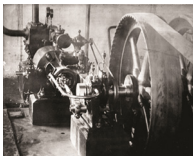
475 років (1551) з часу першої писемної згадки про село Мезин Коропського (нині Новгород-Сіверського) р-ну.

380 років тому (1646) на території Єлецького монастиря в мандрівній друкарні Кирила Ставровецького (Транквіліона) вперше в Чернігові розпочалося книгодрукування.

240 років тому (1786) побудовано Тріумфальну браму в Новгороді-Сіверському. Пам'ятка архітектури національного значення. Ймовірно, автор проєкту архітектор Д. Кваренгі.

125 років тому (1901) в м. Новгород-Сіверський стали до ладу міська електростанція, водокачка, почали будувати водогін.

120 років тому (1906) в Борзні відкрито жіночу гімназію.

120 років тому (1906) вийшов перший номер щоденної газети «Черниговское слово».

120 років тому (1906) відкрилася Холминська бібліотека Корюківського району.

120 років тому (1906) відкрилася школа № 4 в Чернігові, в районі Лісковиця.

80 років (1946) від початку масового голоду в Україні, який охопив і Чернігівську область.

70 років тому (1956) у Чернігові відкрито пам'ятник Богдану Хмельницькому.

ПЕРСОНАЛІЇ

165 років тому народився Василь Трохимович АНДРІЄВСЬКИЙ (1861–1918) – член Чернігівської Громади. У 1918 році – заступник голови Борзнянської повітової управи. Загинув від рук більшовиків.

375 років тому в Ніжині народився Іоанн МАКСИМОВИЧ (1651–1715) – архієпископ Чернігівський і Новгород-Сіверський, митрополит Тобольський і всього Сибіру, церковний та освітній діяч, письменник, поет, перекладач, засновник Чернігівського колегіуму.

270 років тому в Чернігові народився Петро Карпович ПІДДУБИК-СУЩЕВСЬКИЙ (1756–1811) – хірург, педагог, науковець. Навчався у Чернігівському колегіумі, медико-хірургічній школі у Санкт-Петербурзі. Працював міським лікарем у Борзні. Пізніше викладав медицину у Чернігівському колегіумі. Був членом Чернігівської губернської лікувальної управи. Його називають першим вітчизняним травматологом-ортопедом. Наукові праці присвячені вивченню правця, переломам кісток, розробці протиепідемічних заходів.

270 років тому в с. Козацьке Бобровицького (нині Ніжинського) р-ну народився Яків Тимофійович САНДУЛ-СТУРДЗА (1756–1810) – доктор медицини, полковий лікар, професор хірургії медико-хірургічного училища у Санкт-Петербурзі. Один з перших дослідників лепри в Криму та на Півдні України. Автор дисертації «Про кримську медичну хворобу».

380 років тому народився Іван Ілліч СКОРОПАДСЬКИЙ (1646 –1722) – гетьман Лівобережної України (1708–1722), а до того – чернігівський полковий писар, стародубський полковник. Гетьман турбувався про розвиток Чернігівського Єлецького монастиря, опікувався створенням нових розписів Успенського собору.

180 років тому (1846–1847) Тарас Григорович ШЕВЧЕНКО жив у родини Лизогубів у садибі в Седневі. Працював над «Кобзарем», малював седнівські краєвиди.

10 СІЧНЯ
120 років від дня народження
Н. Г. РАХЛІНА (1906–1979)

МАЕСТРО СВІТОВОГО МАСШТАБУ

Одна з найяскравіших постатей в історії вітчизняного та світового музичного мистецтва XX століття Натан Григорович Рахлін народився 10 січня 1906 року у містечку Сновськ тодішнього Городнянського повіту Чернігівської губернії (нині – Чернігівської області) у бідній єврейській родині.

Його музичний талант проявився з раннього дитинства, завдяки чому він опанував майже всі оркестрові інструменти та вже у сім років працював музикантом у місцевому кінотеатрі. А почалося усе зі скрипки-пікколо, яку трирічному Натану купив у Мені на базарі його дідусь-коваль… У майбутньому ця унікальна здатність дозволила маестро на репетиціях демонструвати музикантам, як правильно виконувати партії.

У 1923 році Натан Рахлін вступив до класу скрипки Київської консерваторії (нині – Національна музична академія). Цікаво, що юнак склав іспити одразу на третій курс, при цьому виконував партію скрипки на трубі-баритоні, чим неабияк вразив приймальну комісію.

У 1927 році Натан Рахлін закінчив консерваторію і продовжив здобувати професійну музичну освіту. Він вступив до Вищого музично-драматичного інституту імені М. Лисенка (нині – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого), який успішно закінчив у 1930-му (клас диригування). Далі були вищі курси диригентів у Харкові та заочне навчання майстерності у видатного композитора-диригента Максиміліана Штейнберга.

Його професійний шлях був стрімким. А першим серйозним досвідом у якості диригента для Н. Рахліна стала робота в першому симфонічному оркестрі на харківському радіо, де він працював у 1932–1934 роках. Саме з того часу ім'я Натана Рахліна стає широко відомим серед публіки. У 1938 році він – у числі переможців першого всесоюзного конкурсу диригентів. Популярності Н. Рахліна сприяли і масові позитивні відгуки у пресі, де відзначалися майстерність його аранжування, динамічність виконання, нестандартні способи інтерпретації вже відомих музичних композицій.

У 1937 році Н. Рахлін призначений головним диригентом державного симфонічного оркестру України у Києві. У роки Другої світової війни Натан Григорович виїздить в евакуацію і там продовжує свою творчу діяльність. Але 1946 року повертається до України, де бере на себе керівництво фактично рідним йому київським державним симфонічним оркестром. При цьому в якості гастролера Н. Рахлін співпрацював з іншими відомими оркестрами. Досягнення маестро були відзначені присвоєнням йому почесних звань, серед яких – звання народного артиста України (1947).

Маестро Рахлін відрізнявся експресивною манерою диригування і глибоким розумінням музики. Його інтерпретації класичних творів, особливо симфоній Бетховена, вважаються еталонними. Він також був відомий як популяризатор української музики – під його керівництвом вперше прозвучали твори багатьох українських композиторів, зокрема Бориса Лятошинського.

У 1962 році відомого диригента буквально вижили з посади. У листах, написаних у той страшний період до приятельки Гертруди П'яцковської, Маестро розповідає: «25-річне спілкування з улюбленим колективом створило своєрідну сім'ю, лабораторію творчого багатства симфонізму. Безслідно розрив з людьми не пройшов, але останнім часом я став відчувати навколо себе

якусь затягнуту петлю». І ще два фрагменти: «Не можу змиритися з обстановкою зоологічного антисемітизму, який царює навкруги. Мене всього покалічив цей жахливий стан неповноцінності, коли наперед знаєш про необхідність поступитися усім високим, гідним – бездарному…»; «Пішовши з оркестру України, я відчув себе після великої перерви як людина, яка кинула свою домівку, де будувала фундамент, стіни, фарбувала стелю, змінювала меблі протягом 25 років. Там, можливо, мої діти…». Із наведених фрагментів листів перед нами постає образ високообдарованого, працьовитого чоловіка, патріота України, який хотів служити і протягом багатьох років служив мистецтву України.

Упродовж декількох років Н. Рахлін не мав навіть постійного оркестру та фактично гастролював по всій країні у складі різних колективів. Доходило до виступів у провінційних клубах перед учасниками конкурсів «ударників комуністичної праці» та всіляких інших «соціалістичних змагань». Такій талановитій людині довго не знаходилося місце в колективі, що відповідав би рівню його майстерності…

Врешті-решт 1966 року Натан Рахлін відгукнувся на запрошення татарського композитора Назіба Жиганова та переїхав до Казані, де фактично створив з нуля державний симфонічний оркестр. Залишався головним диригентом і художнім керівником оркестру до кінця свого життя. Завдяки йому цей колектив став лауреатом багатьох премій та інших відзнак, прославився численними гастролями.

Додамо, що як музикант Натан Рахлін був особливо сильним у романтичному репертуарі. Сучасники згадують, що пам'ять Маестро мав безмежну, диригував напам'ять понад 2 тис. партитур найскладніших симфонічних творів світової класики. Найвищими його досягненнями стали інтерпретації творів всесвітньо відомих музичних геніїв – Гектора Берліоза, Ференца Ліста, Йоганна Себастьяна Баха, Людвіга ван Бетховена, Антоніна Дворжака та інших. Виконував Рахлін і оркестрові твори

українських композиторів – Бориса Лятошинського, Костянтина Данькевича, Георгія Майбороди, Вадима Гомоляки, Гліба Таранова, Віктора Косенка, Левка Колодуба тощо.

Натан Рахлін був не лише диригентом, а й педагогом. Він викладав у Київській та Казанській консерваторіях, виховавши цілу плеяду талановитих музикантів. За свою видатну діяльність був удостоєний численних нагород.

Помер Натан Григорович Рахлін 28 червня 1979 року в Казані. Однак останній спочинок відомий диригент знайшов на Байковому кладовищі у Києві, куди його прах перевезла родина.

Відзначимо, що й нащадки Н. Г. Рахліна зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної культури і мистецтва. Донька диригента, Леонора Натанівна, (1934–2008) була відомою краєзнавицею та столичним екскурсоводом, загалом фахівчинею з історії та архітектури Києва. Онук Рахліна, Ігор (Григорій) Альбертович Лисенко, є відомим українським скульптором, членом Національної спілки художників України з 1994 року.

Життя та творчість Натана Григоровича Рахліна є прикладом геніального музиканта, чий внесок у розвиток диригентського мистецтва та популяризацію класичної музики важко переоцінити. Він був насправді Народним артистом, бо служив народові.

Геніального земляка не забувають на батьківщині. Так, з 1997 року Сновська дитяча музична школа носить ім'я Натана Рахліна, а у Чернігові пам'ять про Маестро вшановано перейменуванням вулиці на його честь. Відповідно до рішення 37-ї сесії Чернігівської міської ради від 8 лютого 2024 року вулицю 8 Березня в мікрорайоні П'ять Кутів перейменовано на честь видатного диригента Натана Рахліна.

ЛІТЕРАТУРА

Рахлін Натан Григорович // Енциклопедія історії України. – Київ, 2012. – Т. 9. – С. 141.

Ісаченко М. Талант, що об'єднав покоління / М. Ісаченко // Промінь. – 2010. – 14 січ. (№ 3). – С. 10.

Куценко П. Диригент найвищого класу / Петро Куценко // Деснянська правда. – 2006. – 17 січ. (№ 6). – С. 3.

Обуховська Л. «Моцарт диригування» / Людмила Обуховська // День. – 2011. – № 47/48 (берез.). – С. 22.

Подвербний А. Диригент Натан Рахлін: музичний геній з Чернігівщини / Андрій Подвербний // Сім днів. – 2024. – 16 трав. (№ 20). – С. 12 : фот.

Свистунова О. Вечір пам'яті: [дочки відомого диригента Л. Н. Рахліної (1934–2006) у Сновській дитячій музичній школі імені Н. Г. Рахліна] / О. Свистунова // Промінь. – 2008. – 15 листоп. (№ 47). – С. 12.

Сотник Н. «Йому так пасував фрак», – напише у спогадах одна з казанських учениць диригента зі світовим ім'ям Натана Рахліна / Н. Сотник // Деснянка. – 2016. – 3 берез. (№ 10). – С. 9.

Яворський Е. Майстер імпровізації / Е. Яворський // Музика. – 1996. – № 4. – С. 27–28.

7 ЛЮТОГО
120 років від дня народження
Б. Б. ЛУЧИЦЬКОГО (1906-1966)

ТЕАТРАЛЬНА ІСТОРІЯ БОРИСА ЛУЧИЦЬКОГО

Борис Болеславович Лучицький народився 7 лютого 1906 року в сім'ї корифеїв українського театру, де професія передавалась у спадок. Родина акторів Лучицьких добре відома в Україні та за її межами. На сцені грав дід – антрепренер Людвіг Тимофійович Лучицький та його дружина – актриса Зінаїда Василівна Лучицька, батько Болеслав Людвігович з братом Владиславом і сестрою Катериною. Актрисою була й сестра Бориса – Анжеліка Лучицька.

Акторська кар'єра Бориса Лучицького розпочалася з шестирічного віку. Спочатку грав у трупах Олекси Суходольського, свого батька Болеслава Лучицького (по сцені – Оршанова), Владислава Данченка, після 1917 року – в різних театрах України. З 1923 року працював актором і режисером у різних робітничих і селянських театрах.

Наприкінці 1920-х років у містечку Буринь Чернігівської губернії (нині Конотопського району Сумської обл.) у клубі цукрового заводу був заснований театр, яким керував актор і режисер Болеслав Людвігович Лучицький.

Після смерті батька у 1932 році, трупу очолила його дочка Анжеліка Лучицька, на той час уже професійна актриса. Головним режисером театру став Борис Болеславович Лучицький, який переїхав до Бурині з Конотопа, де керував театральним гуртком на паровозо-ремонтному заводі.

У жовтні 1933 року було прийняте рішення про створення Першого Робітничо-селянського театру Чернігівщини. Двадцятисемирічний Борис Лучицький пройшов перепідготовку

на курсах художніх керівників у Харківському інституті культури і 7 грудня 1933 року став очільником і головним режисером театру, основою якого став буринський колектив.

Відкрився сезон 6 лютого 1934 р. прем'єрою «Украдене щастя» Івана Франка. Почалися гастролі театру. Транспорту не було, а тому перевозили декорації, майно трупи та й самих акторів на возах. Артисти виступали в Новгород-Сіверському, Ріпкинському та інших районах, а також у Чернігові. Під час гастролей ішли репетиції. Люди йшли у театр, хоч 1933 і 1934 роки були надзвичайно важкими для України. Важко було і грати, і дивитися на людей.

Борис Болеславович Лучицький був у театрі лідером і зміг організувати справді акторське братство, яке мужньо зносило невпорядкований акторський побут, пов'язаний із постійними переїздами, нічним життям, адже вистави завжди йшли вечорами. Театр для всіх був домом.

Відзначався Борис Лучицький і акторською майстерністю, яка походила з родини, а ще з трупи Олексія Суходольського, учня Марка Кропивницького, де молодий актор починав працювати. Спадковий актор Б. Лучицький надбав кращі традиції корифеїв українського театру і поповнив свою майстерність власним досвідом, копіткою творчою працею. Крім гарної зовнішності, уміння перевтілюватися, актор був ще й музично обдарований, добре грав на фортепіано. Якось захворіла концертмейстер, і він замінив її у виставі «Запорожець за Дунаєм». А в «Платоні Кречеті» О. Корнійчука Борис Лучицький не імітував гру на скрипці, а справді грав. Цю роль і постановку відзначив сам автор.

Наприкінці лютого 1938 року театр переїхав з Бурині до Ніжина, де отримав приміщення і постійну базу. З того часу він почав іменуватися Ніжинським пересувним українським драматичним театром імені М. М. Коцюбинського (нині – Ніжинський академічний український драматичний театр імені М. М. Коцюбинського).

Борис Болеславович як людина і як митець великої культури, домігся в театрі високої моральної та творчої атмосфери. Кожен член колективу був залучений до творчості, до вияву індивідуальних здібностей. Б. Б. Лучицький працював з кожним актором, турбувався, щоб він творчо зростав, був у постійному пошуку, не давав зупинятися на досягнутому.

Протягом багатьох років Ніжинський пересувний театр імені М. М. Коцюбинського, очолюваний Б. Б. Лучицьким, обслуговував райони і села Чернігівщини, відвідував найвіддаленіші її кутки, часто їздив у гастрольні поїздки Україною та за її межі.

З 1933 по 1960 рік, за час роботи у Ніжинському театрі, Борис Лучицький зіграв понад 200 ролей, поставив понад 150 п'єс. Серед зіграних ролей – Виборний («Наталка Полтавка» Івана Котляревського), Микола («Украдене щастя» Івана Франка), Тихон («Гроза» Олександра Островського), Монтанеллі («Овід» за Етель Ліліан Войнич).

Борис Лучицький – актор широкого діапазону. Поряд з ролями трагедійними, драматичними він виконував і ролі комічного характеру. Гумор його природний, соковитий і завжди точно направлений вістрям у людські пороки. Історично вірне зображення і правда, художньо переосмислена актором і подана зі сцени в узагальнених пристрасних образах – ось що характерне в роботі Б. Лучицького.

Поряд з режисерською та акторською творчою роботою Борис Лучицький приділяв багато уваги вихованню творчості молоді, допомагав художній самодіяльності, брав активну участь у шефській роботі.

Самовіддана благородна подвижницька творча й громадська праця митця відзначена численними нагородами і подяками державних і громадських організацій.

У 1951 році, за вагомі заслуги в розвитку театру та за високу майстерність, Борису Лучицькому було присвоєно звання заслуженого артиста України, а 1954 р. – звання народного

артиста України. У 1960 р. Б. Лучицький був нагороджений медаллю «За трудову доблесть». Та найбільше визнання таланту митця він отримав завдяки любові глядачів.

У 1959 р. за рішенням обласного відділу культури Б. Б. Лучицький був переведений на постійну роботу в Чернігівський обласний музично-драматичний театр, де створив багато яскравих художніх образів.

Тяжка хвороба передчасно обірвала життя талановитого артиста. Актор прожив 60 років насиченого, подвижницького, часом драматичного життя. Борис Болеславович Лучицький помер 6 березня 1966 року в Чернігові.

ЛІТЕРАТУРА

Б. Б. Лучицький : [некролог] // Деснянська правда. – 1966. – 8 берез. (№ 47). – С. 4.

Онищенко Н. Рампа з гасових ламп : до 90-річчя від дня народження Б. Б. Лучицького / Надія Онищенко // Вісті (Ніжин). – 1996. – 2 лют. (№ 5). – С. 5 : фот.

Самойленко Г. В. Нариси культури Ніжина. Ч. 2. Театральне та музичне життя XVII–XX ст. / Г. В Самойленко. – Ніжин : [б. в.], 1995. – 165 с.

Самойленко Г. В. Ніжинський драматичний театр ім. М. М. Коцюбинського / Г. В. Самойленко. – Ніжин : НДПІ, 1996. – 107 с. : фот.

Б. Б. Лучицький (1906–1966) – один із засновників, актор, режисер, художній керівник театру.

Яровий Л. Широкий діапазон [Б. Б. Лучицького] / Л. Яровий // Деснянська правда. – 1964. – 17 трав. (№ 97). – [С. 4].

22 ЛЮТОГО
90 років від дня народження
С. В. КЛЮЧНИК (1936–2017)

ПЕРША ДИРЕКТОРКА ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Світлана Василівна Ключник народилась 22 лютого 1936 року в Чернігові. Мати – Мотрона Трохимівна Блюдо, походила з ніжинського козацького роду, батько – будівельник. У часи Другої світової війни родині довелося евакуюватись углиб країни, усі вони повернулись назад лише в березні 1944 року. Закінчила школу № 2 м. Чернігова. Подальшу освіту Світлана Ключник вирішила здобувати в Ніжинському технікумі підготовки культосвітніх працівників, який закінчила в 1954 році за спеціальністю «Організатор-методист клубної роботи».

Після закінчення навчання влаштувалася на роботу в Чернігові – до бібліотеки військового училища, де працювала бібліотекарем. Після шести років вирішила звільнитися. Їй хотілося випробувати сили на іншій ниві. Там де була більш творча професія. Там на неї й чекала її доля.

Працювала вожатою у Старобілоуській середній школі, а на канікулах – старшою вожатою в обласному таборі від «Облспоживспілки». І саме там Світлана Василівна познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком. Про свого чоловіка, письменника Петра Дідовича жінка завжди згадувала з любов'ю, захопленням та сумом. «Коли я перша з ним заговорила, відразу ж зрозуміла, що це Він, той самий». І саме він багато зробив для її розвитку та наполіг на подальшому навчанні.

Трохи пізніше Світлана Ключник працювала методистом образотворчого і декоративного мистецтва в Чернігівському

обласному будинку народної творчості. Обіймаючи посаду методиста вона стала їздити селами області, знайомитись з народними майстрами. Зокрема, багато зробила для популяризації творчості художників Олександра Саєнка, Миколи Піщенка, у 1964 році організувала перші виставки їх творів у Чернігові.

Та через деякий час і ця робота почала здаватись одноманітною. На той час у Чернігівському обласному історичному музеї створювався художній відділ. саме туди і влаштувалася на роботу С. В. Ключник. Так, у 1967 році, розпочався новий мистецтвознавчий етап біографії Світлани Ключник.

У 1972 році С. В. Ключник здобула вищу мистецтвознавчу освіту, закінчила навчання на факультеті теорії та історії образотворчого мистецтва Ленінградського інституту живопису, скульптури та архітектури імені І. Ю. Рєпіна.

Саме з приходом до музею нової завідувачки відділу Світлани Ключник були розроблені основні напрями збиральницької та дослідної роботи відділу: розвиток мистецтва Чернігова та Чернігівщини XIX–XX ст., вивчення доробку її конкретних представників. Особливого значення заслуговує атрибуційна робота Світлани Василівни. Хоча не всі її версії витримали перевірку часом (не знайшло підтвердження авторство «Портрету дівчинки», що приписувався Миколі Ге), але ж були й перемоги. У 1970-х роках їй вдалось установити особу, зображену на «Портреті військового» невідомого художника XIX ст. Відтоді цей твір став портретом Якова Драгоманова. Інша живописна робота – з первинною назвою «Бродячі музиканти», що вважалась копією з Караваджо, внаслідок багаторічних її пошуків отримала свого автора – голландського живописця Гендріка Тербрюґґена (1588–1629). Важливість останнього дослідження полягає в тому, що «Концерт» наразі залишається єдиним підписаним і датованим твором цього автора в художніх музеях України.

Слід додати, що свою професійну діяльність С. В. Ключник успішно поєднувала з громадською. Вона була головою секції

мистецтва обласного Товариства охорони пам'яток історії та культури, працювала у Чернігівській міській комісії з виявлення, обліку та збереження пам'яток мистецтва. Очолювала таку саму комісію Деснянського району міста, виступала на численних позамузейних мистецьких заходах Чернігова, зокрема, у Спілці художників Чернігівщини. Стояла біля витоків утворення в Чернігівській обласній бібліотеці ім. В. Короленка (нині імені Софії та Олександра Русових) клубу «Світ прекрасного», певний час була головою його правління і до останнього залишалася відданим другом головної книгозбірні області.

Збільшення музейної колекції творів мистецтва, а також обсягів експозицій виставкової та дослідної роботи, – усе це на початку 1980-х рр. створювало базу для переростання художнього відділу історичного музею в окремий музей, і Світлана Василівна брала активну участь у цьому процесі. Восени 1983 р. С. В. Ключник призначили першою директоркою Чернігівського обласного художнього музею. Завдяки їй музей уперше відкрив свої зали для широкої публіки, сформував постійні експозиції та розпочав активну виставкову діяльність, що стало поштовхом до пожвавлення культурного життя регіону.

Під керівництвом Світлани Ключник було впроваджено нові методи організації музейної роботи, зокрема науково-методичні принципи експозиційного оформлення та музейного просвітництва. Вона ініціювала наукові конференції, підготувала численні каталоги виставок і виступила автором статей у провідних фахових виданнях з питань мистецтвознавства та музейної справи.

У 2013 році побачила світ літературно-художня монографія Світлани Ключник «Слід вічності», присвячена творчості народного художника України Володимира Ємця. У цій праці вона досліджувала мистецький шлях художника і вшанувала його внесок у культурну спадщину Чернігівщини. За монографію «Слід вічності» у 2014 році авторка стала лауреатом обласної літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського.

А на початку 2000-х рр. саме народний художник України Володимир Ємець, працював над портретом Світлани Василівни Ключник як яскравої представниці творчої спільноти Чернігова, образ якої розкривається у характерно підміченій позі, з надзвичайно точно відтвореною зовнішньою її індивідуальною виразністю та внутрішнім світом мисткині. У спокійному погляді, спрямованому на глядача, прочитується впевненість у виборі обраного мистецького шляху, почуття власної гідності та самоповаги.

Світлана Василівна Ключник померла 30 липня 2017 р., похована на кладовищі «Яцево» у Чернігові. Свій науковий доробок, який охоплював 1960–1980 роки та відображав основні етапи її здобутків, вона ще за часів роботи в художньому музеї передала до наукового архіву закладу. Це опубліковані та рукописні наукові напрацювання, що стосувались предметів мистецтва музейного зібрання, листування з дослідниками, художниками та членами їх родин, виписи з різних джерел про образотворче мистецтво, фотознімки музейних предметів тощо. Її праці та організаційні здобутки стали взірцем для наступних поколінь музейників і краєзнавців.

«Музей – це було моє життя. Це постійний пошук, і, досліджуючи щось одне, знаходиш нові й нові несподіванки. Від цих відкриттів захоплювало дух», – зізнавалась Світлана Василівна.

ЛІТЕРАТУРА

Ключник С. В. Слід вічності / Світлана Ключник ; літ. ред. П. Дідовича. – Чернігів : Десна Поліграф, 2013. – 295 с. : іл.

***

Каталог творів, придбаних музеєм в 1965–1971 рр. Живопис. Графіка. Скульптура / Черніг. іст. музей ; склали: С. В. Ключник, В. Г. Медведєва. – Чернігів : [б. в.], 1972. – 21, [1] с.

Гаврик В. Світлана Ключник, що відкрила зірку Тербрюггена / Вікторія Гаврик // Деснянська правда. – 2016. – 25 лют. (№ 8). – С. 1, 5.

Курач С. Ключник С. В. Слід вічності / літ. ред. П. Дідовича. – Чернігів: Десна-Поліграф, 2013. – 295 с.: іл. : [рецензія] / С. Курач // Сіверянський літопис. – 2014. – № 6. – С. 390–391.

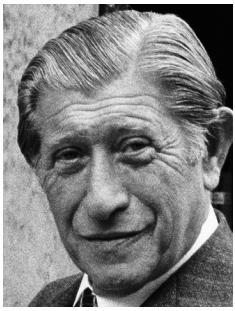
Курач С. Музейний світ Світлани Ключник / Світлана Курач // Сіверянський літопис. – 2024. – № 1. – С. 148–153 : фот.

Славіна В. Лауреатів [Чернігівської обл. премії ім. М. Коцюбинського] названо / Валерія Славіна // Гарт. – 2014. – 21 серп. (№ 34). – С. 5.

Премію у номінації «Народознавство» отримала мистецтвознавиця з Чернігова С. В. Ключник за книгу «Слід вічності».

11 БЕРЕЗНЯ
120 років від дня народження
ЗІНО ДАВИДОФФ (З-М. Г. ДАВИДОВА)
(1906–1994)

«КОРОЛЬ СИГАР» З НОВГОРОДА-СІВЕРСЬКОГО

11 березня 1906 року в невеликому містечку Новгород-Сіверський Чернігівської губернії, в єврейській родині торгівця тютюном Гілеля Давидова та Рашелі Орлової народився син, якого назвали Зуселе-Меєр. Сьогодні ця людина в усьому світі відома як успішний підприємець на ім'я Зіно Давидофф (Zino Davidoff).

У родині Давидових було п'ятеро дітей, отже прогодувати велику сім'ю допомагала торгівля сумішами тютюну, яка стала справою життя батька.

Гілель Давидов чудово знався на тютюні, і не випадково: на Новгород-Сіверщині в той час вирощували кращі його сорти! Він не мав власної тютюнової лавки, тому весь процес дроблення та виготовлення суміші відбувався просто у будинку, де мешкала родина Давидових. Папіроси від Гілеля з «фірмовим» золотим обідком користувалися попитом серед містян!

Невдовзі родина переїхала спочатку до Києва, а вже 1911 року назавжди полишила імперію. Вірогідною причиною еміграції було зростання антисемітських настроїв та постійна загроза чорносотенних погромів. Давидови оселилися в Женеві. Тут їхнє прізвище почали вимовляти й писати на французький манер – Давидóфф. Гілелю вдається відкрити маленький сірниковий (згодом – тютюновий) магазинчик, який дозволяв родині якось існувати, а дітям – отримати освіту. Швейцарські сигари Гілеля мають все той самий – новгород-сіверський – золотий обідок...

У шість років Зіно пішов до женевської початкової школи. Після уроків разом із братами він допомагав батькові, сортуючи

тютюн, роздягаючи стебла, згортаючи цигарки тощо. Це був перший трудовий досвід тютюнника Зіно.

1925 року батько власним коштом відправив Зіно в один з найкращих навчальних закладів Женеви – престижний коледж Кальвіна, але навчання там юнак не закінчив.

У 1926 році батько надав можливість синові знайти своє місце в житті: купив квиток в один бік до Буенос-Айреса, дав 300 франків та кілька рекомендаційних листів. Так почався шестирічний латиноамериканський вояж – найважливіший період у житті Зіно. Допитливий юнак працював на тютюнових плантаціях та вивчав технологію виробництва тютюну. І все для того, щоб зрозуміти, якою повинна бути дорога сигара!

Назад повернувся з бажанням зайнятися сигарним бізнесом. За короткий час пройшов шлях від хлопчика на побігеньках у тютюновій крамниці до закупника тютюну для фабрик. У 1930-х рр. Зіно успадкував тютюновий магазин батька у стані, близькому до банкрутства. Але ще перебуваючи на Кубі Зіно Давидофф усвідомив головну помилку експортерів. Доки прекрасний тютюн перепливає океан, його якість знижується. Тож саме Зіно почав першим перевозити сигари у спеціальних коробках-х'юмідорах, які під час тривалої мандрівки підтримували відповідну вологість і зберігали смак тютюну. І це спрацювало: за декілька років батьківська крамниця перетворюється на успішний бізнес. Основна ставка на якість. У підвалі магазину Зіно обладнав спеціальний погріб – стаціонарний х'юмідор, що повністю відтворював клімат Куби, всі сигари були скручені вручну.

Торгівля сигарами продовжувала залишатися сімейним бізнесом майже до 1969 року. Разом із Зіно за прилавком стояли його брат Йосип, сестра Олена, дружина Марта, а також донька Соня, яка працювала в магазині з п'ятирічного віку. Комерційний талант та працьовитість стали запорукою успіху у бізнесі. Зіно Давидофф працював сім днів на тиждень, з восьмої ранку – і до останнього клієнта.

Несподівано Зіно в бізнесі допомогла й Друга світова війна – Швейцарія залишалася нейтральною країною, а тому торгувала

тютюном з усіма учасниками конфлікту. Під час Другої світової війни магазин Давидофф став єдиним, де можна було купити тютюн найвищої якості. Його статки зросли уп'ятеро. В одну мить Зіно став європейським монополістом.

Утім, і це не давало приводу хоч трохи знехтувати якістю. Давидофф не брав відпустку, особисто зустрічав клієнтів у вишуканому костюмі. А вони були більш ніж поважні: магнати Ротшильди й Кеннеді, зірки Марлен Дітріх і Ален Делон та ін.

Саме Давидофф зробив кубинські сигари відомими на весь світ. Але тільки до моменту, поки вони були високої якості. Як тільки показник якості кубинської продукції значно впав, Зіно, під наглядом швейцарських митників та ЗМІ власноруч демонстративно спалив у Базелі 131 тисячу погано скручених кубинських сигар. Розвіявся димом один мільйон швейцарських франків! Нічого подібного більш як за 520-річну історію сигар ще не траплялося. А трохи пізніше Давидофф відкрив фабрику в Домініканській республіці. Надто складним був шлях Зіно від київської крамниці до тютюно-імперії, щоб хтось заплямував його репутацію.

Ім'я Давидофф стає світовим тютюновим брендом – із слоганом «Коли знаєш, чого вартий», що так приваблював поціновувачів елітного тютюну. 1980 року була створена «The Zino Davidoff Group», що мала займатися різноманітним виробництвом, за винятком знаменитих тютюнових виробів. Від 1985 року ця компанія продукувала різні статусні товари: коньяки – «Davidofff Selection Classic» та «Davidoff Selection Extra», горілку «Davidoff», окуляри, годинники, парфуми, запальнички, машинки для обрізання сигар, дрібні вироби зі шкіри, модний одяг, каву та різноманітні аксесуари. Манія вишуканого стилю дозволила Зіно Давидоффу відкрити магазини в усіх куточках земної кулі – від Гонконгу до Лондона та Нью-Йорка.

На схилі років Зіно Давидофф мріяв побачити свою малу батьківщину – українське місто Новгород-Сіверський. Але не встиг… Великого підприємця не стало 14 січня 1994 року.

На час смерті нашого земляка його продукцією торгувала гігантська мережа із 1300 фірмових магазинів та бутиків, що стали віддани-ми хранителями торгової марки «Давидофф», під якою в наші дні виготовляється безліч елітних товарів.

Вшановують «Короля сигар» на його малій батьківщині. У Новгороді-Сіверському 16 вересня 2019 року до Дня міста було відкрито пам'ятний знак на честь земляка (до речі, з табличкою «Це є пам'ятний знак і не є рекламою тютюнових виробів»!). На металевому корпусі у вигляді фірмової пачки цигарок «Davidoff» є фото Зіно з сигарою, стисла інформація про «тютюнового генія» та слова самого Давидоффа: «Мій батько міг би мною пишатися».

ЛІТЕРАТУРА

Кузнєцова В. Нариси історії євреїв Чернігова / Валентина Кузнєцова. – Чернігів : Десна Поліграф, 2024. – 411 с. : іл., фот.

С. 151 : Зіно Давидофф.

Остерська В. А у Новгороді-Сіверському – пачку цигарок [пам'ятний знак на честь земляка Зіно Давидофф] / Валентина Остерська // Вісник Ч. – 2019. – 19 верес. (№ 38). – С. 7.

Путра О. Людина-бренд Зіно Давідофф / Олена Путра // Тхія. – 2023. – 30 берез. (№ 3). – С. 3 : фот.

Українці, які залишили помітний слід у світовій історії // Наше життя. – 2016. – 13 лют. (№ 6). – С. 7.

22 БЕРЕЗНЯ
30 років тому (1996) відбулися установчі збори товариства «ЧЕРНІГІВСЬКЕ ЗЕМЛЯЦТВО» у Києві

ЗЕМЛЯЦТВО – КЛЮЧ ДО ЄДНАННЯ СЕРДЕЦЬ

Земляцтво як явище має глибоке історичне коріння і зустрічається в будь-якій країні, особливо у великих містах, де люди з одного регіону підтримують один одного, живучи вдалині від дому.

І в Україні земляцький рух має глибоке коріння. Ще у середині XIX століття при Московському університеті виникли Полтавське, Херсонське, Київське студентські земляцтва. Адже земляцтва – це організація або неформальне об'єднання людей, які походять з однієї батьківщини, регіону, міста або села, і об'єднуються для взаємної підтримки, захисту та допомоги, особливо в чужій країні чи середовищі.

Дух земляцьких відносин обласних, районних і навіть окремих населених пунктів Чернігівщини витав на Київських пагорбах ще на початку 90-х років XX століття. Ідеї об'єднання втілилися в життя 22 березня 1996 року, коли на установчих зборах киян – вихідців з Чернігівщини було започатковане товариство «Чернігівське земляцтво». Згодом це об'єднання стало одним з найчисленніших і найактивніших серед 27-ми столичних земляцтв. Відзначене Почесною грамотою Кабінету Міністрів України за великий внесок у економічний і духовний розвиток Чернігівської області. Головою Ради товариства у 1996 році обрали Павла Мисника. У 1999 році Головою Ради став Віктор Ткаченко. Нині Раду товариства «Чернігівське земляцтво» очолює Валерій Демченко.

Серед спілчан – відомі державні і політичні діячі, вчені, представники бізнесу, працівники культури, мистецтва, охорони здоров'я, студентська молодь. Це політичні та громадські діячі Левко Лук'яненко, Іван Плющ, Леонід Кучма, Віктор Ткаченко, Борис Іваненко, Василь Устименко, Микола Вощевський, письменники Юрій Мушкетик, Олекса Ющенко, Леонід Горлач, Іван Корбач, митці Василь Лопата, Микола Стратилат, Олександр Івахненко, Алла Кудлай, Валерій Буймістер, Петро Басанець, Віталій Розстальний та ін.

Нині (станом на грудень 2023 року) у складі Земляцтва понад три тисячі уродженців Чернігівщини, які волею долі опинилися в Києві. Тут діють 22 осередки, у тому числі молодіжне, Чорнобильське та ветеранське відділення. На рахунку добрих справ організації допомога школам, лікарням, центрам соціального захисту в регіоні, розповсюдження української книги, оновлення фондів бібліотек, підтримка книговидання та інша просвітницька, наукова і дослідницька діяльність. А нині, у наш нелегкий, трагічний час російсько-української війни діяльність ГО «Чернігівське земляцтво» також спрямована на благодійну допомогу Збройним Силам України, добробатам, мешканцям області, що постраждали внаслідок російської агресії.

Невід'ємною частиною життя «Чернігівського земляцтва» завжди була видавнича діяльність. Візиткою товариства стали щорічні календарі. Цей оригінальний літопис нашого краю був розпочатий ще у 1997 році.

Зміст цих видань цілком присвячений історії та культурі Чернігівщини. За ці роки були видані: «Історичний календар Чернігівщини» (1997), «Календар Чернігівщини – на межі тисячоліть, 1999–2000» (1998), «Чернігівщина – земля козацька» (1999), «Духовні святині Чернігівщини» (2001), «Співоче поле Чернігівщини» (2003), «Чернігівщина краєзнавча» (2004), «Собори наших душ» (2006) та інші. Усі календарі поєднує одне – у кожному з них подаються матеріали про членів товариства «Чернігівське земляцтво».

За тридцять років діяльності «Чернігівським земляцтвом» було підтримано ще багато цікавих видавничих проєктів. Це – «Батьківський поріг» (2002), «Сміхотворець Микола Яковченко» (2005), «Жукля» (2009), «Сіверські скрижалі. Краєзнавчий портрет Чернігівщини» (2011), «Садиба родини Лизогубів (філія Чернігівського обласного історичного музею імені В. В. Тарновського): смт Седнів, Чернігівська область» (2018) «Любеч. Ілюстрована історія» (2025) та ще чимало різних цікавих і потрібних видань.

Має земляцтво і свій щомісячник – газету «Отчий поріг», який виходить з 2002 року. У квітні 2010 року вийшов сотий номер, ювілейний двохсотий номер був у серпні 2018 року, а з січня 2021 року видання номерів газети перейшло в електронний формат.

Шпальти газети «Отчий поріг» – це місце для спілкування земляків, обміну думками про радісне й наболіле, їх діалогу. Газета значною мірою сприяє розбудові передусім земляцтва, вона дає можливість читачам заглиблюватися в історію своєї священної землі, дізнаватися про сучасні новини й найважливіші події, що відбуваються на їхній малій батьківщині, писати її нові славні сторінки.

Зауважимо, що Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових протягом усіх цих тридцяти років зберігала тісні контакти з відомим усій Україні громадським об'єднанням – товариством «Чернігівське земляцтво» у Києві. Так, багато років при підготовці своїх видань члени земляцтва дуже широко використовували довідково-бібліографічний апарат і фонд бібліотеки. А наприклад, майже усі випуски календаря були презентовані на засіданнях клубу «Краєзнавець» за участі представників редколегії видання і членів Ради товариства. Віктор Ткаченко, тодішній голова ради, виступаючи на одній з презентацій видань земляцтва, наголосив, що без творчого внеску бібліотеки календарі не стали б такими неординарними і висловив надію на подальшу співпрацю.

На жаль, з часом і за об'єктивних причин наша взаємодія дещо пригальмувалась, але ми щиро вітаємо шановне об'єднання – Товариство «Чернігівське земляцтво» з ювілеєм і сподіваємось на активну творчу співпрацю.

ЛІТЕРАТУРА

Батьківський поріг / Т-во «Черніг. земляцтво» ; [упоряд.: Д. А. Головко, В. Є. Устименко]. – 2-ге вид., перероб., допов. – Київ : Український Центр духовної культури, 2002. – 503 с. : іл.

Демченко В. «Батьківщина це більше, ніж місце народження» : розмова з очільником молодіжного відділення Чернігівського земляцтва / Валерій Демченко ; спілкувалася Валерія Михайленко // Спецпроєкт редакцій газет «Свідомий погляд», «Ніжинський вісник», «Носівські вісті». – 2023. – 6-7 квіт. (№ 7). – С. 10 : фот.

Духовні святині Чернігівщини : календар 2002 р. / [авт.-упоряд. І. М. Корбач]. – Київ : Техніка, 2001. – 763, [1] с., [8] арк. : іл. – (Чернігівське земляцтво).

Каганова І. Діалог партнерів: співробітництво відділу краєзнавства Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка з товариством «Чернігівське земляцтво» у Києві / Ірина Каганова // Бібліотечна Чернігівщина : наук.-метод. зб. – Чернігів, 2007. – С. 80–86.

Край, мій рідний край! : [зб. нарисів] / Городнян. від-ня т-ва «Черніг. земляцтво» у м. Києві. – Київ ; Чернігів : Чернігівські обереги, 2009. – 167 с. : іл.

Садиба родини Лизогубів (філія Чернігівського обласного історичного музею імені В. В. Тарновського): смт Седнів, Чернігівська область / Черніг. земляцтво, Укр. культур. фонд. – Чернігів : Десна Поліграф, 2018. – 24 с. : кольор. іл.

Сіверські скрижалі. Краєзнавчий портрет Чернігівщини / Т-во «Черніг. земляцтво» ; [упоряд. Л. Горлач ; за заг. ред. В. Ткаченка]. – Київ : Дім, сад, город, 2011. – 646, [1] с. : іл.

Собори наших душ : календар 2006 / [уклад.: В. Туркевич, М. Чубук ; редкол.: В. Ткаченко (голова) та ін.]. – Київ : Сучасність, 2006. – 647 с. : фот. – (Чернігівське земляцтво).

Ткаченко В. Фрагменти доповіді на конференції ГО «Чернігівське земляцтво» 31 січня 2023 р. / Віктор Ткаченко // Спецпроєкт редакцій газет «Свідомий погляд», «Ніжинський вісник», «Носівські вісті». – 2023. – 23–24 лют. (№ 4). – С. 10 : фот. ; 9–10 берез. (№ 5). – С. 10 ; 23–24 берез.(№ 6). – С. 11.

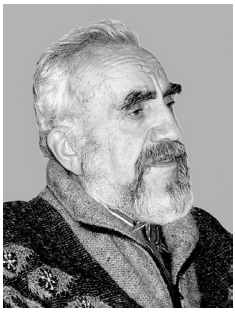
Устименко В. Є. Товариство «Чернігівське земляцтво» в м. Києві / В. Устименко ; Т-во «Черніг. земляцтво» у м. Києві. – Київ : [б. в.], 2006. – 87, [2] с. : іл., ноти.

Чернігівське земляцтво : інформ.-аналіт. вісник : до 14-ої річниці створення Чернігівського земляцтва. – Київ : [б. в.], 2010. – 39, [1] с.

Чернігівщина краєзнавча : календар 2005 / Т-во «Черніг. земляцтво» ; [упоряд.: І. Корбач, В. Устименко ; редкол.: В. Ткаченко (голова) та ін.]. – Київ : Златояр, 2004. – 765, [2] с. : іл.

23 КВІТНЯ
100 років від дня народження П. О. БАСАНЦЯ (1926–2007)

ОТЧИЙ ПОРІГ І ДЖЕРЕЛО НАСНАГИ!

Народний художник України Петро Олексійович Басанець народився 23 квітня 1926 року в селі Бурімка Ічнянського (нині Прилуцького) району в селянській родині.

Малювати почав ще в дитинстві, цілодобово старанно малював на стежках свого двору. П'ятирічний Петро настільки захопився малюванням, що батьки мусили придбати йому кольорові олівці та учнівські зошити. У школі виявилося, що краще за Петра ніхто малювати не вмів.

Першим учителем малювання майбутнього художника став директор школи В. Ф. Чокол. Малюнки своїх учнів В. Чокол возив у Ічню на районну виставку дитячої творчості, яку щороку проводили в будинку культури.

Першу у житті нагороду – грамоту, Петро отримав за портрет Тараса Шевченка, якого зобразив акварельними фарбами на повний зріст. Малюнки бурімського школяра постійно відзначалися не тільки на районних, а й на обласних виставках та олімпіадах учнівської творчості.

Сільську школу П. Басанець закінчив з п'ятьма похвальними грамотами у червні 1941 року. Почалася війна, на якій згинули батько і два брати, а наприкінці 1943 року на фронт пішов і сімнадцятирічний Петро. Брав участь у запеклих боях з японцями, звільняв Корею, Манчжурію. На фронті між боями вів щоденник у малюнках, де зображав побратимів за зброєю. Після закінчення війни з Японією єфрейтор П. Басанець працював художником у редакції армійської газети.

Після демобілізації у 1947 році Петро Басанець вступив до Одеського державного художнього училища, яке закінчив з відзнакою у 1952 році. Незважаючи на величезний конкурс, у тому ж році успішно склав вступні іспити до Київського художнього інституту, який також закінчив із відзнакою 1958 року. Працював художнім редактором і завідувачем відділу редакції журналу «Зміна» (1958–1961), викладачем кафедри живопису (з 1961), а згодом кафедри малюнка (з 1972) Київського державного художнього інституту (з 1981 – професор). Співпрацював з газетами «Деснянська правда» (Чернігів), «Колгоспне село» (згодом «Сільські вісті», Київ), «Літературна газета» (тепер «Літературна Україна», Київ), журналом «Україна» тощо.

Петро Басанець завжди відзначався умінням писати чудові портрети видатних людей. Картина «Чуття єдиної родини» (1991) – не просто груповий портрет відомих письменників, це мистецький роздум над проблемами літератури і громадського життя. Вдалим продовженням цієї тематики стали нові художні полотна, написані Петром Басанцем разом із сином Юрієм. Це картини «Лауреати Шевченківської премії часів Незалежності» і «Тарас Шевченко в гостях у Максимовича».

Упродовж тривалого творчого життя художник створив тисячі портретів українців – письменників (йому позували Павло Тичина, Олесь Гончар, Володимир Сосюра, Андрій Малишко), діячів науки і культури (Тетяна Яблонська, Георгій Якутович та інші), робітників та селян (сотні графічних портретів зроблених для газети «Сільські Вісті»). Під час зустрічей з цікавими особистостями він неодмінно робив замальовки, а пізніше, на їх основі, створив грандіозну картину «Україна духовна» – своєрідний гімн українському народу.

«Україна духовна» (1999) прикрашає головну залу для офіційних прийомів Маріїнського палацу. На полотні – 150 видатних українців, що жили і творили в різні часи, об'єднаних єдиною метою – творити духовність, творити державу. «Україну духовну» П. Басанець писав довгих сім років – картина спочатку народилася

в серці, була вистраждана безсонними ночами у творчих пошуках, а вже потім з'явилася на полотні. Важко уявити, як йому вдалося в художній композиції філігранно передати багатющу історію духовної культури України.

Митець щиро закоханий у Сіверську землю та її людей, з великою любов'ю, ніжно, поетично оспівує у своїх творах неповторну красу заудайських плавнів, рідне село Бурімку, історичну Качанівку, ічнянські переліски, прилуцькі кургани. Його картини «Материн город», «Веселка», «У рідному краї», «На рідній землі» (Т. Шевченко на Чернігівщині), «Над тихим Удаєм», «Ранок у Качанівці», «Церква у Седневі», «Золота осінь», «Дівочі мрії», «Роде мій великий, роде мій прекрасний» та ін. отримали всенародне визнання і прописалися у кращих музеях України та за кордоном.

Мистецький доробок видатного українського художника вирізняється особливою духовною цілісністю, в його творах відчуваються високі особисті принципи. Все творче життя Петро Басанець тяжів до пошуків правди і справедливості, намагався повернути до народної пам'яті образи забутих українських героїв, мислителів, поетів, кобзарів.

З 1954 р. Петро Басанець брав активну участь у республіканських, всеукраїнських і зарубіжних виставках, зокрема в Австрії, Німеччині, Румунії. Персональні виставки відбулися в Ічні, Прилуках, Чернігові, Києві. Автор ілюстрацій до роману А. Хижняка «Данило Галицький» (1951). У 2000–2002 рр. виконав розписи у вестибюлі Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, де створив унікальні портрети Святого Володимира і Тараса Шевченка.

Свідченням багатогранного таланту П. О. Басанця є те, що він успішно працював у різних напрямах живопису: пейзажі, тематичні полотна, портрети, графіка. Митець неодноразово відзначався державними нагородами, а у 1990 році одержав почесне звання Народного художника України.

Помер Петро Олексійович Басанець 16 жовтня 2007 року. Поховали митця в рідному селі Бурімка поруч з могилою матері.

На батьківщині митця у 2012 році, вшановуючи земляка, встановили меморіальну дошку на фасаді Бурімської гімназії, де навчався Петро Басанець.

ЛІТЕРАТУРА

Басанець П. О. На Десні : [образотворчий матеріал] / П. О. Басанець // Україна. – 1980. – 8 черв. (№ 23). – [кольор. вкладка між с. 12–13].

Басанець П. О. Над тихим Удаєм : [образотворчий матеріал] / П. Басанець // Україна. – 1970. – 23 серп. (№ 34). – [кольор. вкладка між с. 12–13].

Басанець П. О. «Україна духовна» : корот. біогр. довід. / Асоц. товар. нумерації України «ЄАН-Україна», Т-во «Черніг. земляцтво» ; [уклад.: В. С. Гоїнець, Т. Б. Корольова]. – Київ : [б. в.], 1999. – 54, [1] с. : іл.

***

Борщ М. Малював духовну, квітучу Україну [П. О. Басанець] / Микола Борщ // Урядовий кур'єр. – 2007. – 19 жовт. (№ 193). – С. 16.

Гайдай Г. Петро Басанець родом з Бурімки / Георгій Гайдай // Скарбниця. – 2002. – № 2. – С. 1–4.

Глущенко В. Благословенна доля [художника Петра Басанця] / Валентина Глущенко // Урядовий кур'єр. – 2000. – 14 листоп. (№ 211). – С. 10 : фот.

Голишкіна М. А пензлі чекають на майстра [Петра Басанця] / Марина Голишкіна // Трудова слава. – 2007. – 15 груд. (№ 50). – С. 4.

Маринчик С. Джерело наснаги : до 80-річчя з дня народження Петра Басанця / Станіслав Маринчик // Сіверянський літопис. – 2006. – № 2. – С. 92–96.

Медвідь П. Басанець – оновлений і благословенний / Петро Медвідь // Отчий поріг. – 2004. – № 1. – С. 4.

Медвідь П. Духовна візія часу / Петро Медвідь // Собори наших душ : календар 2006. – Київ, 2006. – С. 152–153 : фот.

Творчість народного художника України Петра Басанця.

Наливайко Н. «Я гордий за наш народ» : Петру Басанцю – 75! / Ніна Наливайко // Трудова слава. – 2001. – 21 квіт. (№ 16). – С. 4.

Салата В. Україна – це духовність : [розмова з професором Української академії мистецтв, народним художником України П. О. Басанцем] / Віра Салата // Трудова слава. – 2002. – 3 трав. (№ 18). – С. 4.

10 ТРАВНЯ
75 років від дня народження
Н. М. ГАЛКОВСЬКОЇ (1951)

ПРОСВІТЯНКА З КОЗАЦЬКИМ КОРІННЯМ

Надія Миколаївна Галковська народилася 10 травня 1951 року у Чернігові. В історії роду майбутньої поетеси тісно переплелися дві гілки: дворянська і козацька, Чернігів і Шибиринівка. Батько, Микола Михайлович Галковський, козацького селянського роду – із села Шибиринівка Чернігівського району. Знав козацькі пісні та й називав себе козаком. Мама – із Чернігова – і чернігівка, і дворянка з діда-прадіда. Дитинство минуло в ошатному старовинному будинку, збудованому ще прадідом, де кожен закуток дихав таємничістю і пам'ятав кілька поколінь Галковських. Бабуся, котра мала гімназійну освіту, вчила онуку закону Божому, історії, мистецтву, переказувала народні казки й романи. Вони з сестрою росли у поєднанні старовини, традицій, доброго ставлення і до своєї родини, і взагалі до всього українського.

У 1950–1960 роки Надія навчалася у школі Чернігова. Потім – Чернігівське музичне училище імені Левка Ревуцького. Вищу освіту здобула на філологічному факультеті Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. Отримала подвійну фахову підготовку: музичну й філологічну. У студентські роки з'явилася пісня «Заквітчалась моя Україна» (музика Леоніда Хатуна), яка у виконанні аматорського народного хору «Десна» стала всеукраїнським дебютом Надії як поетеси.

З 1971 року працювала вчителем української та світової літератури, а також музики у сільських школах Чернігівського району – Трисвятська Слобода й Рудка. Має понад 38 років педагогічного стажу. Це період, коли музика давала поетесі

творче літературне натхнення. Її подвійна спеціальність – музична та філологічна поєдналися в її творчій і педагогічній діяльності.

У липні 1991 року, під час культурологічного походу «Козацькими шляхами», що відбувся напередодні здобуття Україною незалежності, Надією Галковською була написана славнозвісна пісня «Козачка», покладена на музику талановитим чернігівським композитором Миколою Збарацьким і вперше виконана авторами на мітингу в селищі Короп. У 1992 році відбулася прем'єра пісні «Козачка» на Першому каналі Національної суспільної телерадіокомпанії України у виконанні Раїси Кириченко. 1994 року в Чернігові видано збірку поезій «Козачка», серед творів поетеси вірші-сонати, вірші-ноктюрни.

Свій професійний життєвий ритм Надія Галковська доповнює і збагачує громадською діяльністю: сількор Чернігівської районної газети, учасниця художньої самодіяльності, одна з фундаторок оновленої чернігівської «Просвіти», літературної спілки «Чернігів», член Народного руху України.

Певний час Надія Миколаївна Галковська була депутатом Чернігівської районної ради.

Надія Миколаївна – активна учасниця досліджень забутих сторінок місцевої історії. Зокрема, у 2011 році за її участі разом з Оленою Малишко-Березовською та керівництва району й громади села Старий Білоус було засновано музей-садибу П. Г. Березовського (Старобілоуський історичний комплекс). За активну діяльність з розбудови цього музею Н. М. Галковська у 2013 році відзначена Подякою Чернігівської обласної державної адміністрації.

І все ж найпотужнішим джерелом оновлення і самовдосконалення Надія Миколаївна вважає творчий процес. Нові і нові вірші поетеси з'являються на сторінках місцевої та центральної періодики, на інтернет-сайтах. З легкої руки поетеси Чернігівський район називають «Перлиною Українського Полісся». Українські

тексти світових шедеврів лунають в авторських перекладах Надії Галковської з італійської, французької, англійської…

Яскравою подією 2012 року став вихід у світ її нової книги «Козацькими шляхами». Це ілюстрована збірка історико-фантастичних новел про минуле й сьогодення українців, забарвлене високими почуттями та дивовижними пригодами у просторі й часі. Збірку оцінили читачі та фахівці, вона була презентована в Національному музеї Тараса Шевченка в Києві і у Чернігівській ОУНБ імені В. Г. Короленка (нині – імені Софії та Олександра Русових), а авторка стала лауреатом авторитетного конкурсу «Книга року» у номінації «проза».

Надія Галковська – лауреат престижних премій і конкурсів: Всеукраїнської премії імені Б. Грінченка, міжнародної педагогічної імені Марії Фішер-Слиж Канадського товариства приятелів України, «Пісенний вернісаж», Всеукраїнського рейтингу «Шлягери ХХ століття» тощо.

У 2009 році за активну творчу і громадську діяльність Надія Миколаївна Галковська нагороджена Орденом княгині Ольги. З 2007 року вона є членом Чернігівського обласного осередку Національної спілки краєзнавців України, з 2023 року – Чернігівської обласної організації Національної спілки письменників України.

Творчість письменниці, педагога, громадської діячки Надії Галковської глибоко національна, овіяна духом Чернігівського краю. Адже вона живе в місті, де все дихає стародавньою історією та культурою.

ЛІТЕРАТУРА

Твори

Галковська Н. Козацькими шляхами : іст.-фантаст. твори про Україну, її славне минуле, про вічне кохання і лицарство у віртуальному зв’язку з сучасністю / Надія Галковська. – Чернігів : Лозовий В. М., 2011. – 224 с. : іл.

Галковська Н. Козачка : поезії / Надія Галковська ; ред. Володимир Сапон ; худож. Людмила Посьмашна ; [передм. Петра Антоненка]. – Чернігів : Деснянська правда, 1994. – 86 с. : іл., портр.

Публікації про Н. М. Галковську

Безсмертна В. Лицарство у віртуальному зв'язку / Лариса Безсмертна // Культура і життя. – 2016. – 22–28 січ. (№ 3). – С. 12.

Галковська Надія Миколаївна // Літопис доль та днів минулих. – Чернігів, 2013. – С. 450–451 : фот.

Пирог А. Вона – проста і незвичайна, або Козачка на шляхах світової толоки / Алла Пирог // Наш край. – 2016. – 28 трав. (№ 43/44). – С. 4.

Потапенко Г. Канадська премія – сільській вчительці / Григорій Потапенко // Гарт. – 1999. – 1 жовт. (№ 40). – С. 2.

Шаблій І. Надія Галковська. Славна донька славного роду / Ірина Шаблій // Біла хата. – 2001. – 1 січ. (№ 1). – С. 1–2.

13 ЛИПНЯ
80 років від дня народження
С. О. ПОЛОВНІКОВОЇ (1946)

БЕРЕГИНЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЧЕРНІГОВА

Світлана Олександрівна Половнікова народилася 13 липня 1946 р. у Чернігові в інтелігентній родині. Батько, Олександр Васильович Половніков, був інженером-економістом, а мати, Тамара Олександрівна Каришева, – лікарем. Світлана Олександрівна з дитинства ввібрала в себе почуття відповідальності та любові до знань, які їй щедро передала її бабуся, Любов Кузьмівна Каришева, досвідчений педагог.

Навчання Світлани Олександрівни розпочалося в Чернігівській середній школі № 6, де вона здобула початкову освіту, а сім класів закінчила у Чернігівській середній школі № 2. Тоді влада закликала молодь підтримати хімізацію країни, і Світлана Половнікова у відповідь на цей заклик вступила у Київський технікум легкої промисловості. Закінчила його у 1964 році за спеціальністю «технологія хімічних волокон» і розпочала свою трудову діяльність на Чернігівському комбінаті синтетичного волокна, пізніше працювала у Всесоюзному науково-дослідному інституті машин для виробництва синтетичних волокон. Брала участь у столичній Виставці досягнень народного господарства, де отримала диплом за випробування нового обладнання.

Навчання у Московському державному історико-архівному інституті ознаменувало початок нового етапу в житті Світлани Половнікової. У 1970 році, на останньому курсі, вона почала працювати в Чернігівському історичному музеї на посаді наукового співробітника відділу первіснообщинного ладу та феодалізму, який на той час очолювала відома археологиня Мотрона Автономівна Попудренко. У музеї тоді зібралися справжні ентузіасти своєї справи – Василь Іванович Мурашко,

Надія Василівна Чернявська, Олександра Денисівна Повод, Софія Давидівна Трубнякова, Марія Пилипівна Лук'яненко, Світлана Василівна Ключник та Наталія Костянтинівна Богданова. Ці люди мали великий вплив на професійне становлення Світлани Половнікової як досвідченого музейного фахівця та краєзнавця. У 1975 році вона очолила відділ і керувала ним протягом тридцяти п'яти років.

У 1978 році колектив музею, очолюваний директором Олександром Васильовичем Філіним, переїздив у нове приміщення в історичному центрі Чернігова, що дало змогу створити сучасну, якісно нову експозицію. Світлана Половнікова взяла в цій роботі найактивнішу участь. Вона безпосередньо підготувала тематико-експозиційні плани для розділів, присвячених історії краю від первіснообщинного ладу до першої половини XIX століття, а також тексти тематичних екскурсій. Згодом у творчій діяльності Світлани Олександрівни були роботи з реекспозиції та організація численних виставок у Чернігівському історичному музеї імені В. В. Тарновського. Вона також надавала методичну та практичну допомогу при створенні експозицій Меморіального музею Миколи Кибальчича у Коропі, Батуринського історичного музею (нині – Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»), Ніжинського, Остерського, Сосницького краєзнавчих музеїв, Музею Остапа Вересая у селі Сокиринці Прилуцького району та Національного історико-культурного заповідника «Качанівка».

У 2005 році на Першому всеукраїнському музейному фестивалі в Дніпропетровську першу премію отримала конкурсна міні-експозиція «Картина І. Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану» мовою колекції В. В. Тарновського», створена Світланою Олександрівною Половніковою спільно з Валентиною Леонідівною Луцькою.

Світлана Половнікова понад сорок років досліджує історію краю від найдавніших часів до початку XX ст. Привертає увагу доволі широкий спектр її наукового пошуку: «Слово о полку

Ігоревім і Чернігівщина», «Книгодрукування на Чернігівщині у XVII–XVIII століттях», «Учасники польського національно-визвольного руху XIX століття», «Декабристський рух на Чернігівщині», «Тарас Шевченко і Чернігівщина», «Розвиток культури XIX – початку XX століть», «Дворянські маєтки Чернігівщини» тощо. Результати наукових досліджень втілюються у доповідях на конференціях, статтях, каталогах, монографіях.

Світлана Олександрівна – авторка та упорядниця низки наукових видань. До її доробку належать каталог кириличних стародруків Чернігівського історичного музею, видання до ювілею Є. І. Милорадович, буклети та розділи путівників з історії Чернігівщини. Особливо значущою є її десятирічна праця над альбомом автографів «Качанівка». Як авторка-упорядниця, вона провела масштабну роботу: розшифрувала автографи, зібрала інформацію та іконографію, здійснила архівні та бібліотечні дослідження. Альбом містить факсиміле пам'ятки, відомості про понад 550 осіб, іменний та географічний покажчики, багато ілюстрацій. У 2011 році це видання було відзначено обласною літературно-мистецькою премією імені М. М. Коцюбинського.

У 2012 році помітним явищем у громадському та науковому житті краю став путівник «Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина». Видання з нагоди 200-річчя Великого Кобзаря було підготовлено авторським колективом співробітників Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського, серед яких чільне місце належить Світлані Половніковій.

Світлана Олександрівна Половнікова працювала у складі авторських колективів енциклопедичного довідника «Чернігівщина» (1990), «Истории городов и сел Украинской ССР. Черниговская область» (1983), книги-меморіалу «Вінок безсмертя» (1988), «Зводу пам'яток історії та культури України. Чернігівська область», «Шевченківської енциклопедії» тощо.

Крім наукових публікацій у фахових виданнях, Світлана Олександрівна створювала історико-краєзнавчі програми для регіонального радіо та телебачення. Вона також є членом редколегії музею у науковому виданні «Скарбниця української культури».

Має Світлана Олександрівна Половнікова і педагогічний досвід. Протягом 1972–1974 років вона викладала спеціальні історичні дисципліни на історичному факультеті Чернігівського державного педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка.

Протягом десятиліть Світлана Олександрівна активно долучається до наукового життя регіону. Майже двадцять років вона керувала секцією історичних пам'яток у Чернігівській обласній організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, окрім цього, вона є членкинею Національної спілки краєзнавців України та Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ICOM).

Понад п'ятдесят років Світлана Олександрівна Половнікова є найактивнішою читачкою та щирим другом Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Софії та Олександра Русових, а з 1974 року – віце-президентом клубу «Краєзнавець», що діє у нашій книгозбірні.

Світлана Половнікова має заслужений авторитет серед колег і широких кіл громадськості міста та області, а її ім'я добре відоме не лише вітчизняним, а й зарубіжним науковим колам. У 1998 році за відданість справі вона отримала почесне звання Заслуженого працівника культури України.

Нині Світлана Олександрівна Половнікова обіймає посаду старшого наукового співробітника Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського, де продовжує активно досліджувати маловідомі сторінки історії Чернігівщини.

ЛІТЕРАТУРА

Праці С. О. Половнікової

Блакитний М. М. Чавунні гармати на території колишньої Чернігівської фортеці / М. М. Блакитний, С. О. Половнікова // Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. – Київ ; Глухів, 2013. – Вип. 6. – С. 301–305.

«До тебе прихильна, дарма, що кавалергард»: листи Є. І. Милорадович до Г. О. Милорадовича (1860–1865 рр.) / Черніг. іст. музей ім. В. В. Тарновського; [упоряд. С. О. Половнікова]. – Чернігів : Чернігівські обереги : Сіверянська думка, 2002. – 103 с.

З минулого села Андріївки Чернігівського повіту: видатні постаті, історія храму / Михайло-Коцюбинська селищ. рада (ОТГ), Черніг. обл. іст. музей ім. В. В. Тарновського ; [авт.-упоряд. С. О. Половнікова, О. М. Друг, В. І. Єрема]. – Чернігів : Scriptorium, 2020. – 67 с. : іл.

Качанівка. Альбом автографів / Черніг. іст. музей ім. В. В. Тарновського; [авт.-упоряд. С. Половнікова]. – Київ : Темпора, 2010. – 326 с.

Музейний лекторій «Дорогами рідного краю» : подорожі іст. місцями Чернігівщини та України / Черніг. обл. іст. музей ім. В. В. Тарновського ; [редкол.: М. М. Блакитний, Н. Є. Самохіна, Л. П. Линюк, С. О. Половнікова, С. М. Лихачева]. – Чернігів : [б. в.], 2025. – 41 с.

Немеркнучий світ давнини: старожитності Василя Тарновського у Чернігівському історичному музеї / [С. Половнікова та ін.]. – [Б. м. : б. в.], 2001. – 10 с.

Хранителі: нариси про очільників Музею українських старожитностей В. В. Тарновського в Чернігові / С. О. Половнікова, О. Б. Коваленко. – Чернігів : Scriptorium, 2025. – 39 с.

Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина : [путівник] / [редкол., авт. тексту: С. Л. Лаєвський, Л. П. Линюк, С. О. Половнікова, Н. Є. Самохіна]. – Київ : Богдана, 2012. – 273 с.

Публікації про С. О. Половнікову

Світлана Олександрівна Половнікова : (біобібліогр. покажч.) / Черніг. обл. універс. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка [та ін.] ; [редкол. сер.: О. Б. Коваленко (голова) та ін. ; уклад.: І. Я. Каганова та ін.]. – Чернігів : [б. в.], 2014. – 32 с. – (Історики та краєзнавці Чернігівщини ; вип. 19).

***

Каганова І. Клуб «Краєзнавець» – центр наукового і культурного спілкування користувачів Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки / Ірина Каганова // Краєзнавство. – 2009. – № 3/4. – С. 35–37.

С. 35 : С. О. Половнікова.

Лаєвський С. Перші на Першому: (до перемоги Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського на І Всеукраїнському музейному фестивалі) / Сергій Лаєвський // Скарбниця української культури : зб. наук. пр. – Чернігів, 2006. – Вип. 7. – С. 197–207.

С. 199 : С. О. Половнікова.

Лауреати визначені! // Гарт. – 2011. – 1 верес. (№ 35). – С. 11.

Присудження Черніг. обл. премії імені М. Коцюбинського за 2011 рік. Серед лауреатів – С. О. Половнікова.

Лауреати Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського (1992–2011): біогр. довід. – Чернігів: Десна Поліграф, 2011. – 112 с.

С. 99–100 : С. О. Половнікова.

Сапон В. Автографи «Качанівки» / Володимир Сапон // Деснянська правда. – 2010. – 23 берез. (№ 33). – С. 4.

Презентація альбому автографів «Качанівка», упорядницею якого є С. О. Половнікова.

Сапон В. «Українське альфреско» в осінньому саду / Володимир Сапон // Деснянська правда. – 2011. – 20 верес. (№ 103). – С. 4.

Вручення обл. літ.-мистецької премії імені М. Коцюбинського за 2011 рік. Серед лауреатів – С. О. Половнікова.

Тютюнник Є. Микола Гоголь: «Для нього не існує ні чинів, ні підвищень, ні честолюбства...»: виповнилося 200 років від дня народження укр. етнографа, громад. діяча, мецената Василя Тарновського-старшого : [бесіда з дослідницею життя та діяльності В. В. Тарновського С. О. Половніковою] / Євдокія Тютюнник // Урядовий кур'єр. – 2010. – 30 черв. (№ 117). – С. 20.

6 ЖОВТНЯ
175 років від дня народження
Ф. А. ЛИЗОГУБА (1851–1928)

ЖИТТЯ – СЛУЖІННЮ УКРАЇНІ!

Федір Андрійович Лизогуб народився 6 жовтня 1851 року у містечку Седнів на Чернігівщині. Походив він зі старовинного заможного козацько-старшинського роду, пов'язаного з родинами Гоголів, Скоропадських та навіть гетьмана Петра Дорошенка. Його батько, Андрій Лизогуб, був українським дідичем і другом Тараса Шевченка, який дві осені, у 1846 і 1847 роках, гостював у їхньому родовому маєтку. Це культурне середовище та спадок, де плекалися мистецтво й література, стали фундаментом для формування особистості Федора.

Мати Федора, Надія Дмитрівна Дуніна-Борковська, була представницею іменитого дансько-польського шляхетського роду, коріння якого сягало XII століття. Вона була кровно пов'язана з видатними українськими родинами, що додавало роду Лизогубів ще більшої ваги. Федір мав двох старших братів: Ілля був чиновником, а Дмитро – революціонером-народником, одним із засновників таємної організації «Земля і Воля», якого стратили за замах на російського імператора. Федір, наймолодший з братів, обрав інший шлях – шлях поміркованого діяча.

Його дитинство минуло не лише в Седневі, а й у Франції, куди родина виїхала через хворобу батька. Там, у Монпансьє, Федір здобув першу освіту, досконало вивчив французьку мову та ознайомився з європейською культурою. Пізніше він продовжив навчання в Петербурзькому реальному училищі, де здобув агрономічну освіту. Після повернення на Батьківщину Федір Андрійович зосередився на розвитку седнівського маєтку.

Одружений Федір Андрійович був з Олександрою Федорівною Левиць, теж походженням зі старовинного дворянського роду. У сім'ї виховувалося троє дітей: Олена (1890), Єлизавета (1892) та Віра (1897).

Свою кар'єру Лизогуб розпочав із земської роботи, де проявив себе як талановитий організатор і меценат. Це була його перша сходинка до великої політики. У грудні 1883 року був призначений помічником секретаря з'їзду мирових суддів Чернігівської судово-мирової округи, а в квітні 1884 року Указом Сенату Ф. Лизогубу надано чин колезького регістратора. У цьому ж році на дворянських виборах він був обраний депутатом у дворянські депутатські збори Городнянського повіту, де працював до травня 1887 року. Кандидатом на посаду предводителя повітового дворянства Городнянського повіту його обрали в тому ж таки 1887 році. На земських виборах Городянського повітового земства в 1889 році Ф. А. Лизогуб був обраний в почесні мирові судді Городнянського повіту. Упродовж дев'яти років, з 1888 по 1897 рік, він працював гласним Городнянської повітової, а згодом і Чернігівської губернської земської управи. Його також обрали почесним мировим суддею. Найвищим Указом по цивільному відомству Федору Андрійовичу за зразкову службу надали чин статського радника і призначили почесним мировим суддею Лохвицького повіту. На цій посаді він працював до 1903 року, після чого був обраний головою Полтавської губернської земської управи. У грудні 1903 року йому надали чин дійсного статського радника.

У цей період він багато зробив для розвитку української культури. За його ініціативи у Полтаві було зведено унікальний будинок земства в українському стилі (нині Полтавський краєзнавчий музей) та споруджено пам'ятник Івану Котляревському, на відкриття якого у 1903 році прибули всі свідомі представники тогочасного українства. Ф. Лизогуб також долучився до створення міського музею і фінансував діяльність Школи художнього промислу у Миргороді, якою керував художник Опанас Сластьон.

Від 1915 року Ф. Лизогуб завідував канцелярією російського намісника на Кавказі. Та справжній політичний шлях Федора Лизогуба розпочався після Лютневої революції 1917 року. Саме тоді він став консультантом із земельних питань при Генеральному Секретаріаті Центральної Ради. Однак справжня велич його постаті проявилася за часів Гетьманату Павла Скоропадського. 2 травня 1918 року Федір Лизогуб очолив уряд Української Держави – став Головою Ради міністрів, а також обіймав посаду міністра внутрішніх справ.

Під керівництвом Ф. Лизогуба уряд досяг значних успіхів у розбудові державності, утвердженні на міжнародній арені та стабілізації економіки. Була проведена велика робота зі створення постійної штатної структури військових частин і підрозділів Сухопутних військ, реформування Військово-Морського флоту та зміцнення органів Державної варти. За час його прем'єрства Україна відкрила 11 дипломатичних і близько 50 консульських представництв у 20 країнах, а на своїй території – 12 дипломатичних і 42 консульських представництва від 24 держав. Він також здійснив вагомі освітні реформи: було засновано Українську Академію Наук, відкрито два українські університети, а також 150 українських гімназій, запроваджено обов'язкове вивчення української мови.

За державну і громадську діяльність Ф. А. Лизогуб був нагороджений двома орденами Святого Володимира (III і IV-го ступеня), двома орденами Святого Станіслава (I-го і II-го ступеня), орденом Святої Анни (II-го ступеня) та медалями.

У своїх спогадах про перебування на посаді гетьмана України П. Скоропадський писав: «Голова ради міністрів, Федір Андрійович Лизогуб, належить до відомого в історії України роду, члени якого відігравали у нас далеко не другорядну роль. Невеликого росту, з сідиною, доволі коротко постриженою борідкою, вихований з м'якими манерами, він справляв дуже

сприятливе враження, особливо на іноземців тим більше, що добре говорив по-французьки і тим самим він легко входив з ними в безпосередній контакт».

Політичні ініціативи Ф. А. Лизогуба, зокрема його заява в Берліні в серпні 1918 року про готовність до федеративних відносин із небільшовицькою Росією, викликали гострий протест з боку Українського національно-демократичного союзу. Після падіння Гетьманату 14 листопада 1918 року Федір Лизогуб склав свої повноваження і вимушено емігрував до Королівства Сербів, Хорватів і Словенів.

Скінчив свій земний шлях у м. Белград (Сербія) в 1928 році, далеко від рідної землі, якій присвятив усе своє життя.

Федір Андрійович Лизогуб залишив по собі помітний слід в історії. Його постать – це символ поміркованого політика, який прагнув будувати державу на міцному культурному, економічному та дипломатичному фундаменті, вірячи у майбутнє України.

ЛІТЕРАТУРА

Біля державного керма [Федір Лизогуб та ін.] // Літопис доль та днів минулих. – Чернігів, 2013. – С. 22–27.

Половець В. М. Визначні постаті Чернігівщини / В. М. Половець. – Чернігів : Просвіта, 2018. – 267 с.

С. 156–163 : Ф. А. Лизогуб.

Половець В. Федір Андрійович Лизогуб (1851–1928) : (до 165-річчя від дня народження) / Володимир Половець // Сіверянський літопис. – 2016. – № 5. – С. 156–160.

Седень О. Прем'єр-міністр в уряді Скоропадського / О. Седень // Новини Городнянщини. – 2002. – 23 серп. (№ 67/68). – С. 4.

Скоропадський П. П. Спогади : кінець 1917 – грудень 1918 / Павло Скоропадський ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелозн. ім. М. С. Грушевського, Ін-т східноєвроп. дослідж. – Київ : Філадельфія, 1995. – 492 с.

С. 161–165, 167–169, 194, 203, 204, 206, 207, 217–220, 235,

236, 249, 250, 262, 264, 269, 272, 273, 280, 294–296, 345, 350, 353, 357, 363 : Ф. А. Лизогуб.

Тимошенко Т. Діяльність Ф. Лизогуба в земських установах Чернігівської губернії (1888–1899 рр.) / Тетяна Тимошенко // Сіверянський літопис. – 2006. – № 4. – С. 87–92.

Тимошенко Т. Ф. Лизогуб – спадкоємець традицій свого роду / Тетяна Тимошенко // Сіверянський літопис. – 2006. – № 6. – С. 64–68.

Уряди України у XX ст. / НАН України. – Київ : Наукова думка, 2001. – 606 с.

С. 116–117: Ф. А. Лизогуб.

Доповнення. Листопад

26 листопада (14 за старим стилем) – 130 років з часу заснування Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського (1896) – одного з найстаріших і найбагатших музеїв України, що веде свою історію від історичного музею Чернігівської губернської вченої архівної комісії (ЧАК).

ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК*

А, Б, В

Адаменко М. П. (30)
Алчевська Х. Д. (12)
Андрієвський В. Т. (32)
Андрієнко П. П. (7)
Антоненко П. Я. 65
Антонович В. (27)
Багалій Д. (27)
Баженова Т. О. (16)
Барвінок Г. (3), (25)
Басанець П. О. (12), (57–61)
Безбородько І. А. (9)
Безбородько О. А. (9)
Безсмертна В. 65
Бережков М. (27)
Биховський Г. Б. (9)
Білозерський В. М. (3)
Блакитний М. М. 69, 70
Богомолець О. О. (14)
Бойко М. К. (3)
Борщ М. 60
Бредюк П. Ф. (29)
Буренко І. С. (26)
Вакуловська Л. О. (9)
Варзар В. Є. (30)
Варлаам (Соловій В. С.), архієпископ (29)
Василенко М. П. (8), (27)
Верес Ганна (6)
Верзилов А. (27)
Владимирський-Буданов М. (27)
Волощук Я. І. (12)
Ворона В. І. (20)
Вороний М. (25)

Г, Д, Е, Є, Ж, З

Гаврик В. 46
Гайдай Г. 60
Гайдук С. М. (8)
Галковська Н. М. (13), (62–65)
Глущенко В. 60
Гоїнець В. С. 60
Голишкіна М. 60
Голіцин В., князь (27)
Головко Д. А. 55
Горлач Л. Н. (11), 55
Грінченко Б. (25), (27)
Давидофф (Давидов) З. (10), (48–51)
Данченко О. Г. (17)
Дараган М. П. (3)
Деко О. А. (30)
Демиденко Г. П. (Ганна Верес) (6)
Демченко В. А. 55
Дзюба Т. А. (19)
Дідович П. 46, 47

*Номери, що стосуються прізвищ осіб, відображених за ознакою персоналії, наведено в іменному покажчику у круглих дужках.

Друг О. М. 70
Дудко І. П. (5)
Дятлов В. О. (4)
Ернст Ф. Л. (27)
Єрема В. І. 70
Єфремов С. О. (25)
Жданович Я. (27)
Забарний О. В. (13)
Заньковецька М. К. (25)
Затиркевич-Карпинська В. (25)
Зеленецький Є. (27)

І, К, Л, М

Іванов Д. Й. (25)
Іжевська Т. І. (28)
Іконников В. (27)
Ільченко Г. М. (21)
Ісаченко М. 37
Каганова І. Я. 55, 70, 71
Кваренгі Д. (31)
Кедров П. П. (20)
Ключник С. В. (9), (43–47)
Коваленко Г. (27)
Коваленко О. Б. (6–7), 70
Кожедуб М. В. (18)
Колошин А. І. (16)
Кониський О. Я. (21), (25)
Кононенко П. П. (15)
Корбач І. М. (26), 55
Корноухов Є. (27)
Корольова Т. Б. 60
Косяненко В. Т. (5)
Коцюбинський М. М. (25), (27)
Кочерга І. А. (24)
Кужільний І. Д. (26)
Кузнєцова В. 51
Куліш П. (25)
Курач С. 47
Куценко П. 38
Лаєвський С. Л. 70, 71
Леус В. М. (17)
Лизогуб Ф. А. (24), (72–76)
Лизогуби (33)
Линюк Л. П. 70
Лихачева С. М. 70
Лопата В. І. (13)
Лучицький Б. Б. (7), (39–42)
Ляшенко А. Д. (23)
Ляшенко М. А. (14)
Макаренко М. (27)
Максимович І. (32)
Маринчик С. 60
Маркович Я. А. (25)
Маслов О. В. (13)
Медведєва В. Г. 46
Медвідь П. 60, 61
Милорадович Г. О. (27), (70)
Милорадович Є. І. (70)
Мироненко П. П. (18)
Митькевич Л. І. (15)
Михайленко В. 55
Могилянський (Тась) Д. М. (6)
Могилянський М. М. (6)
Модзалевський В. (27)
Морачевський П. С. (28)
Моргун І. Ф. (19)
Мороз П. В. (6)

Н, О, П, Р

Наливайко Н. 61
Нарбут Г. (27)
Обуховська Л. 38
Онищенко Н. 42
Осадців І. В. (21)
Остерська В. 51
Павленко В. В. (14)
Павло І (30)
Павлов Є. Ф. (24)
Панько М. Л. (21)
Пахомій (Кедров), архімандрит (20)
Петраш Г. О. (27–28)
Петров М. (27)
Пилипець В. М. (23)
Пиниця П. І. (10)
Пирог А. 65
Піддубик-Сущевський П. К. (33)
Плющ І. С. (23)
Подвербний А. 38
Половець В. М. 75
Половнікова С. О. (18), (66–71)
Попудренко В. А. (17)
Посьмашна Л. 65
Потапенко Г. 65
Прокоп'юк М. С. (27)
Проценко Ф. Д. (17)
Пулінець П. В. (19)
Путра О. 51
Пучківський О. М. (16)
Рахлін Н. Г. (4), (34–38)
Рахліна Л. Н. (38)
Рачинський О. (27)
Рашевський І. (27)
Ребус Б. М. (20)
Ревуцький Д. (28)
Ревуцький Л. (28)
Русов О. О. (8), (27)
Русова (Ліндфорс) С. Ф. (8)

С, Т, У

Салата В. 61
Самойленко Г. В. 42
Самоквасов Д. (27)
Самохіна Н. Є. 70
Сандул-Стурдза Я. Т. (33)
Сапон В. М. (20), 65, 71
Свирид В. О. (12)
Свистунова О. 38
Святослав Ярославич, князь (31)
Седень О. 75
Селівон М. Ф. (26)
Сергієнко Р. П. (5)
Сердюк П. О. (10)
Синкевич В. О. (24)
Скоропадський І. І. (33)
Скоропадський П. П. (27), 75
Славіна В. 47
Смолічев П. І. (5)
Соколовський О. О. (22)
Соловій В. С. (Варлаам) (29)
Соломко А. М. (15)
Сотник Н. 38
Ставровецький (Транквіліон) К. (31)
Стороженко А. (27)
Стороженко М. (27)

Стороженко О. П. (28)
Стронін О. І. (8)
Струтинський В. М. (11)
Сукач М. В. (14)
Сумцов М. (27)
Тарновський В. В. (молодший) (70)
Тарновський В. В. (старший) 71
Тась (Могилянський) Д. М. (6)
Татарин В. В. (11)
Тербрюгген Г. (46)
Терехович Л. Н. (11)
Тимошенко Т. Ф. 75
Тичина П. Г. (5)
Ткаченко В. 55, 56
Транквіліон-Ставровецький К. (31)
Туркевич В. 55
Тютюнник Є. 71

У, Ф, Х, Ч, Ш, Я

Уварова П. (27)
Устименко В. Є. 55, 56
Устинов В. М. (25)
Фльоров О. П (10)
Ханенко Б. (27)
Ханенко В. (27)
Хмельницький Б. (32)
Чубук М. 55
Чумак В. Г. (4)
Чухліб В. В. (19)
Шаблій І. 65
Шаталюк А. С. (4)
Шевченко І. М. (23)
Шевченко Т. Г. (33), (70)
Шульга О. В. (12)
Яворницький Д. (27)
Яворський Е. 38
Яновська Л. О. (20)
Яровий Л. 42

Зміст

Перелік знаменних і пам'ятних дат Чернігівської області на 2026 рік 3

10 СІЧНЯ 120 років від дня народження Н. Г. РАХЛІНА (1906–1979) 34

7 ЛЮТОГО 120 років від дня народження Б. Б. ЛУЧИЦЬКОГО (1906-1966) 39

22 ЛЮТОГО 90 років від дня народження С. В. КЛЮЧНИК (1936–2017) 43

11 БЕРЕЗНЯ 120 років від дня народження ЗІНО ДАВИДОФФ (З-М. Г. ДАВИДОВА) (1906–1994) 48

22 БЕРЕЗНЯ 30 років тому (1996) відбулися установчі збори товариства «ЧЕРНІГІВСЬКЕ ЗЕМЛЯЦТВО» у Києві 52

23 КВІТНЯ 100 років від дня народження П. О. БАСАНЦЯ (1926–2007) 57

10 ТРАВНЯ 75 років від дня народження Н. М. ГАЛКОВСЬКОЇ (1951) 62

13 ЛИПНЯ 80 років від дня народження С. О. ПОЛОВНІКОВОЇ (1946) 66

6 ЖОВТНЯ 175 років від дня народження Ф. А. ЛИЗОГУБА (1851–1928) 72

Допоміжні покажчики. Іменний покажчик 77

Для нотаток

Для нотаток

Науково-популярне видання

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2026 РІК

Укладачі: *І. Я. Каганова, Л. В. Студьонова, Ю. А. Супрун*

Відп. за вип. *Ю. О. Соболь*

Комп'ютерний набір *О. В. Дорохова*

Комп'ютерне верстання *І. В. Розумій*

Ризограф ОУНБ імені Софії та Олександра Русових

Тираж 50 прим.

Видавець і виготовлювач
КЗ «Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека
імені Софії та Олександра Русових»
проспект Миру, 41, м. Чернігів, 14000
e-mail: chounb@ukr.net

Адреса бібліотеки:

14000
Чернігів,
проспект Миру, 41

Контакти:

тел./факс: (0462) 77-45-63
e-mail: chounb@ukr.net